

#УЙДА ҚОЛИНГ, БИЗ СИЗ УЧУН ХИЗМАТДАМИЗ!

WWW.MV-VATANPARVAR.UZ

VATAN@EVO.UZ

VATAN – MUQADDAS, UNI HIMOYA QILISH SHARAFLI BURCHDIR!

VATANPARVAR

Сайтимизга ўтиш учун QR-кодни телефон орқали сканер қилинг.

2020 йил 24 апрель, №17 (2872)

ДЕЗИНФЕКЦИЯ ИШЛАРИ КЎЛАМИ КЕНГАЙМОҚДА

Бирлашайлик!

Қурқув, саросима нечун,
Чин кўнгилдан тиллашайлик,
Бу офатни енгмоқ учун,
Бир мақсадда бирлашайлик!

Деманг: «келди охир замон»,
Хар хил кун бор – яхши-ёмон,
Ғоибликнинг йўли осон –
Бир мақсадда бирлашайлик!

Одамизот, бўлгин бардам,
Яратгандан тила малҳам,
Хар қанча оғир бўлса ҳам,
Бир мақсадда бирлашайлик!

Туннинг сўнгги наҳор бўлар,
Қишдан кейин баҳор бўлар,
Бу энг одил қарор бўлар,
Бир мақсадда бирлашайлик!

Қумрия ҲОМИДОВА

11-бетда

ЙИФИСИ ТОШ ЁРИБ,
ЙЎЛ ПОЙЛАГАН ҚИССА

17-бетда

АЛПОМИШНИНГ
ЖАСОРАТИ

● Президент томонидан «Доимий прописка қилиш ҳамда турган жойи бўйича ҳисобга олиш тартибини ислоҳ қилиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармон имзоланди. Фармон шу пайтга қадар кўплаб муаммоларни келтириб чиқарган масалаларга ечим бўлиб хизмат қилади.

Энг катта ўзгаришлардан бири, 1 апрелдан бошлаб Тошкент шаҳри ва вилоятида кўчмас мулкка эга бўлишда Ўзбекистон фуқаролари учун ушбу ҳудудларда доимий яшаш жойи бўйича рўйхатга олиш талаб этилмайди.

● Жаҳон банкининг Марказий Осиёда қишлоқ хўжалиги дастури координатори, қишлоқ хўжалиги масалалари бўйича етакчи иқтисодчи Сергей Зоря Ўзбекистоннинг ун ва бугдой захиралари барқарор эканлигини қайд этди. Унга кўра, Ўзбекистон импорт қилган бугдой ва ун, маҳаллий ун ишлаб чиқарувчи заводлар захираси, давлат ғалла захиралари ва резервлари ҳажми ва мамлакатда ўртача ойлик ун истеъмоли инobatга олинган.

Шундай қилиб, Ўзбекистон 2020 йилни ун ва нон маҳсулотлари учун барқарор нархлар билан ўтказишини кутиш мумкин.

ЎЗА материаллари асосида тайёрланди.

ЎЗБЕКISTON

8 ЁВЛАРГА АЙЛАДИ
КЎКСИНИ ҚАЛҚОН

12 ТУРКИСТОН
ЖАДИДЧИЛИК
ҲАРАКАТИНИНГ
БОНИЙСИ

14 ИНСОНПАРВАРЛИК
ЁРДАМЛАРИНИНГ
ХУҚУҚИЙ ЖИҲАТИ ҚАНДАЙ?

16 МАРДЛАРНИ МАДХ
ЭТГАН ҲАРБИЙ
ЖУРНАЛИСТ

Мудофаа вазирлиги тизимига оид сўнгги янгиликлар билан қуйидаги манзиллар орқали танишинг:

t.me/mv_vatanparvar_uz
t.me/mudofaa_press

facebook.com/UzArmiya

instagram.com/uzbekistanarmy

Шавкат Мирзиёев: халқимизнинг олижаноб фазилатлари бугун янада кучлироқ жўш урмоқда

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 22 апрель кuni глобал инқироз ва пандемия шароитида мамлакатимиз аҳолиси бандлиги масалаларига бағишланган видеоселектор йиғилиши аввалида коронавирус инфекциясига қарши кураш доирасида юртимизда амалга оширилаётган ишларга яна бир бор алоҳида тўхталиб ўтди. Давлатимиз раҳбари, жумладан, шундай деди:

– Бугунги кунга қадар 424 нафар юртдошимиз бу касалликдан халос бўлиб, реабилитация режимига ўтказилгани барчамизга, бутун эл-юртимизга катта куч беради.

Юзага келган вазиятни тўғри тушуниб, карантин қоидаларига оғишмай амал қилаётган, кўрилатган чора-тадбирларни кенг қўллаб-қувватлаётган барча юртдошларимизга яна бир марта раҳмат айтаман.

Фурсатдан фойдаланиб, кечани кеча, кундузи кундуз демасдан, ҳақиқий қаҳрамонлик кўрсатиб, ушбу касалликка қарши курашаётган жонкуяр шифокорларимизга, улар билан бир сафда туриб хизмат қилаётган хорижий врачларга, шунингдек, Ички ишлар, Фавқулодда вазиятлар ва Мудофаа вазирликлари ҳамда Миллий гвардия ходимларига ўз номидан, халқимиз номидан яна бир бор миннатдорчилик билдираман.

Мухтарам дўстлар!

20 апрель кuni бўлиб ўтган видеоселектор йиғилишида биз халқаро ва миллий талабларга тўлиқ амал қилган ҳолда, мамлакатимизда карантин режимини босқичма-босқич

юмшатиш, шу асосда тезроқ нормал ҳаётга қайтиш бўйича дастлабки чора-тадбирларни белгилаб олган эдик.

Бугунги кунда вирусдан холи ҳудудлардаги бир қатор sanoat корхоналарида, қурилиш майдонларида, фермер ва кластер хўжаликларида, санитар-эпидемиологик нормаларга қатъий амал қилган ҳолда, ишлар аста-секин бошланди.

Айниқса, «Кўкларнинг ҳар бири дами – ғанимат!» деган даъватни ўзлари учун ҳаётини ширга айлантириб, далаларимизда, томорқаларда тер тўкиб, ҳалол меҳнат қилаётган фидойи деҳқон ва фермерларимизга, кластер хўжаликлари раҳбарлари ва ишчи-хизматчиларига ўз раҳматини айтаман.

Албатта, биз коронавирус пандемиясига қарши курашни бир лаҳза ҳам тўхтатмаймиз. Бу одамларимиз, аҳолимизнинг соғлиғи, ҳаёти билан боғлиқ ўта муҳим масала.

Айни пайтда, биз 34 миллионли халқимизни озик-овқат ва бошқа зарур маҳсулотлар билан кафолатланган ҳолда таъминлаш, фуқаролар даромадларининг пасайиб кетишига йўл қўймастик, ёрдам ва кўмакка муҳтож юртдошларимизни қўллаб-қувватлашдек ғоят долзарб вазифани ҳам кечиктирмасдан ҳал қилишимиз керак.

Бунинг учун иқтисодиётимизнинг етакчи тармоқлари барқарор ишлаши шарт. Кўриниб турганидек, биз бир вақтнинг ўзиде қатор мураккаб вазифаларни ечишимиз зарур.

Ҳозирги оғир пайтда аҳолимизнинг ёрдам ва кўмакка муҳтож қатламларини аниқ, манзилли асосда қўллаб-қувватлаш мақсадида «Саховат ва кўмак» умумхалқ ҳаракатини йўлга қўйиш ҳақидаги ташаббусни халқимиз, жамоатчилигимиз кўта-

ринки руҳда, қизгин кутиб олгани барчамизни, албатта, хурсанд қилади.

Бу масала бўйича муҳтарам фахрийларимиз, олимлар, маданият ва санъат арбоблари, ҳурматли уламоларимиз, бизнес ҳамжамият вакиллари, ёшларимиз томонидан телевидение ва рўзномаларда, ижтимоий тармоқларда билдирилаётган фикрлар, самимий муносабат бундай эзгу интилиш халқимизнинг юрагида, қалбиде муҳассам эканини яққол тасдиқлайди.

Бу самимий фикр-мулоҳазалар эл бошига иш тушган қийин дамларда бир-бирига елкадош бўлиш, бир-бирига эътибор ва ғамхўрлик кўрсатиш каби энг олижаноб фазилатлар халқимизнинг юрагида, қалбиде азалдан муҳассам бўлганини, бугун ушбу интилишлар янада кучлироқ жўш ураётганини намоеён этади.

Шу маънода, улуг шoir ва мутафаккир Алишер Навоий бобомизнинг «Саховатли инсоннинг бошига жаннат дарахлари соя солади», деган сўзларида чуқур ҳикмат бор, албатта.

Мен, мана шу ташаббусни чин дилдан қўллаб-қувватлаб, бу савобли ишга муносиб ҳисса қўшаётган барча ватандошларимизга, саховатли тадбиркорларимизга муқаддас китобларимизда айтилган: «Яхшиликнинг муқофоти – фақат яхшиликдир», деган гапни яна бир бор эслатмоқчиман.

Албатта, эҳтиёжманд, кам таъминланган инсонлар ва oilаларга меҳр ва ҳурмат билан ёрдам қўлини чўзадиган барча тадбиркорлар ва фермерларга, хўжалик бирлашмалари вакиллари, вазирлик, идора ва ташкилотларнинг ишчи-ходимларига бу қилган яхшиликлари бир неча бор зиёда бўлиб қайтади.

Таъкидлаб айтаман: ўз навбатида, давлатимиз, жамиятимиз саховатпеша тадбиркорларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлайди. Уларга ҳеч қандай оғирлик тушмайди.

Шу маънода, «Саховат ва кўмак» умумхалқ ҳаракати давлатимиз ва халқимиз биллигини, унинг бекиёс қудратини ёрқин намоеён этиб, янги тарихимиз саҳифаларидан мустахкам ўрин олади, деб ишонаман.

Мана, жонажон Ватанимизга Рамазони шариф кириб келмоқда.

Ушбу улуг айём муносабати билан нуруний отахон ва онахонларимизни, қадри ака-ука, опа-сингилларимизни, иймон-эътиқодли халқимизни чин қалбимдан муборакбод этаман.

Барчангизга тинчлик-омонлик, оилавий хотиржамлик, бахту саодат ёр бўлишини тилайман.

Бугунги ўткинчи қийинчиликларга қарамасдан, Рамазони шариф ҳар доимгидек хонадонларимизга, дилларимизга қувонч, юртимизга файзу барака бахш этади, бир-биримизга бўлган меҳр-оқибатимизни янада зиёда қилади, деб ишонаман.

Фурсатдан фойдаланиб, узоқ-яқин мамлакатлардаги мўмин-муслмон биродарларимизни ҳам самимий табриқлаб, уларга ўз номидан, халқимиз номидан тинчлик ва фаровонлик тилайман.

Ҳаммамизга аёнки, Аллоҳ таоланинг марҳамати билан шаҳри Рамазонда эзгу ниётлар ижобат бўлади.

Мана шу муборак ойда барчамиз тутган рўзаларимиз, қилаётган дуои фотиҳаларимиз, хайрли амалларимиз шарофати билан барча мамлакатлар қатори эл-юртимизни ҳам ушбу офатдан тезроқ халос этишини Яратган Парвардигордан сўраб қоламиз.

ЎЗА материаллари асосида тайёрланди.

Мудофаа вазирлиги раҳбарияти ташаббуси билан Навоий вилоятининг Кармана туманидаги 900 та хонадонга сув чиқариб берилди.

СУВ КЕЛТИРГАН ЭЛДА АЗИЗ

Мудофаа вазирлиги ва Марказий ҳарбий округ тасарруфидаги муҳандислик бўлинмаларидан тузилган йиғма бургулаш отряди томонидан сув таъминоти оғир аҳоли пунктларида деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари учун суғориш қудуқлари қазиб берилмоқда.

18 апрель кuni кўчма отряд Кармана туманидаги Кумушкон аҳоли пунктига бориб жойлашган. У ерда ҳарбий хизматчилар томонидан дала чодирлари тикланиб, махсус техникалар учун жой ҳозирланган.

Ҳозирги кунгача ПБУ-50, ПБУ-200 ҳамда УДВ-15 кўчма бургулаш техникалари ёрдамида 20 та аҳоли томорқадига сув чиқариб берилди. Аҳоли яшаш ман-

зилларида 15 метргача чуқурликдан сув тортиб чиқарилмоқда. Баъзида махсус техникаларнинг бургулаш мосламаси 10-13 метрдан кейин қаттиқ жисмга дуч келиб қолиши натижасида, бошқа жойга кўчирилмоқда.

Бундан ташқари Мудофаа вазирлиги муҳандислик техникалари Хатирчи туманидаги Ўзбекистон қишлоғида ҳам бургулаш ишларини давом эттирмоқда. Қир-адирлардаги лалмикор ерларга 200 метргача чуқурликдан сув қазиб чиқарилиши кўзда тутилган.

Марказий ҳарбий округ матбуот хизмати

Саломатлик ҳар қандай бойликдан устун

«Саломатлик қадрини хаста бўлгандан сўра», деб бежиз айтишмаган. Бугун тождор вирус билан тўқнаш келган инсоният тан сиҳатлиги ҳар қандай бойликдан устун эканига яна бир қарра ишонч ҳосил қилди. Касаллик давлат, миллат, ирку насл-

насаб танламаслигини, бир ҳудудда юзага келган хавф бутун дунёга бирдек таҳдид солиши мумкинлигини яхши англади. Шу асосда дунёқарашлар, фикрлар ўзгарди. Бор куч-қудрат, салоҳияту имконияти кўринмас балони даф этишга қаратилди.

Хусусан, мамлакатимиз бўйлаб олиб борилаётган профилактик тадбирларда Мудофаа вазирлиги Тоифаланган объектларни кўриқлаш қўшинлари қўмондонлиги ва унинг таркибий бўлинмаларидаги ҳарбий хизматчилар ҳам фаол иштирок этмоқда.

Қўмондонлик бошқарув аппарати томонидан пойтахтимизнинг Юнусobod туманида жойлашган «Олой деҳқон бозори» аҳоли тураржойлари ва марказий кўчаларда дезинфекция ишлари олиб боришдан бўлса, Навоий вилоятида жойлашган ҳарбий қисмлар шахсий таркиби ҳамкор куч тузилмалари билан биргаликда Учқудуқ ва Зарафшон шаҳарлари ҳамда Кармана туманларини, Самарқанд вилоятидаги ҳарбий қисм Қўшрабат тумани ҳудудини махсус техникалар ва воситалар ёрдамида дезинфекция қилмоқда.

Қашқадарё вилоятидаги юрт посбонлари эса Қарши шаҳри, Муборак ва Нуристон туманларида коронавирус касаллигига қарши профилактик чора-тадбирларни амалга ошириб, махсус эритмалар ҳудудларга сепилмоқда.

Республика бўйлаб олиб борилаётган мазкур дезинфекция тадбирларида карантин талаблари ҳам аҳолига мунтазам равишда етказилмоқда.

Капитан Фаридна БОБОЖОНОВА, Тоифаланган объектларни кўриқлаш қўшинлари қўмондонлиги матбуот хизмати бошлиғи

МИНБАР

КУЧ – БИРЛИКДА, ҲАМЖИҲАТЛИКДА

Дунёда кечаётган бугунги эпидемиологик вазият Ер юзидаги ҳар бир кишини фикр юритишга мажбур этади. Хўш, инсоният кўпроқ нималар ҳақида ўйлапти? Табиийки, барча бу дарддан қандай қилиб тезроқ фориғ бўлиш ҳақида ўйламоқда, касалликни талафотсиз енгиб ўтиш чораларини изламоқда. Жумладан, биз ҳам.

Давлатимиз раҳбари юртимизга ҳам кириб келган коронавирус пандемияси келтириб чиқарган инкирозга қарши курашиш шароитида тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш масалалари бўйича бўлиб ўтган видеоселекторда яна бир бор халқимизга мурожаат қилиб, шундай деди: «...шу синовли дамларда ҳар бир ўзбекистонлик, ҳар бир идора, жамоатчилик вакиллари бир мушт бўлиб ҳаракат қилишимиз керак».

Ҳа, ўзбек халқи азалдан синовларни сабот билан енгиб келган. Бунда ҳамфикрлик, ҳамжиҳатлик муҳим аҳамият касб этганига тарих гувоҳ. Касалликка қарши курашаётган шифокорларнинг билим ва салоҳияти пандемияни енгиб ўтишга етарли. Фидойи шифокорларимиз бугун халқимизнинг меҳрини, чеқсиз қўллови ва эҳтиромини чин юракдан ҳис этмоқда. Қолаверса, юртимизда барча ҳаёти вақтида бир мушт бўлиб касалликни бартараф этишга ўз ҳиссасини кўшапти. Шу қаторда Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий прокуратураси ходимлари ҳам бор куч ва имкониятини ушбу касалликни енгиб ўтишга қаратиб, зиммасига юклатилган вазифаларни шижоат билан бажариб келмоқда.

Хусусан, ҳарбий қисмларда санитария-эпидемиология ва карантин қоидаларига риоя этилиши, барча хизмат хоналари, ошхона, аскарлар ётоқхонаси, саф

майдони ва ҳудудлар карантин қоидалари асосида ҳозирлангани ҳамда ўз вақтида дезинфекция қилиниши назоратга олинган.

Ҳарбий хизматчилар учун фаолият юритаётган аутсорсинг хизматлари сифати, озик-овқат ва таом тайёрлаш жараёни ҳам ўрнатилган меъёрлар ва санитария-эпидемиология қоидаларига мувофиқлиги, ҳарбий қисмлардаги дўконларда озик-овқат маҳсулотлари арзон нархларда сотилаётгани ва захираси тўлиқлиги мунтазам ўрганиб борилмоқда.

Маълумки, карантинга олинган алоҳида объектлар, шунингдек, республикамиздаги ички ўтиш блокпостлари назорати бугун тўлиқ ҳарбийлар назоратига ўтказилган. Ватан ҳимоячилари бугун халқимизнинг соғлиғига ҳам камарбаста бўлмоқда. Бу жараёнда «Армия ва халқ – бир тану бир жон» эканлиги яна бир бор ҳаётий тасдиғини топмоқда.

Ҳарбий прокуратура ходимлари бу борадаги ишлар самардорлигини таъминлашга ўз ҳиссаларини қўшиб бормоқда. Жумладан, Давлат хавфсизлик хизмати ходимлари билан ҳамкорликда карантинга олинган алоҳида объектлар, ҳудудлар ва блок-постларда кучайтирилган тартибда хизмат қилаётган ҳарбийларимизга яратилган шароитларни чуқур ўрганиб, кунни тунга, тунни тонга улаётган Ватан ҳимоячиларига мадад бўлишмоқда.

Шу ўринда таъкидлашни истардикки, дунё мамлакатларида COVID-19 пандемиясига қарши кураш ва бу инфекцияга чалинган фуқаролар соғлигини яхшилаш бўйича қўлланаётган чораларни бугун

ҳаммамиз билиб, хулоса қилиб турибмиз.

Давлатимиз раҳбари таъкидлаганидай, ҳеч бир инсон, ҳеч бир оила давлатимиз ва жамиятимиз эътибори ҳамда ғамхўрлигидан четда қолмайди. Республикаимиз миқёсида коронавирусга қарши курашиш бўйича қатъий чоралар жорий қилинди. Қисқа муддатда барча вилоятларда махсус тиббий масканлар ва карантин ҳудудлари ташкил этилгани, масалан, Тошкент вилоятида барча шароитларга эга бўлган 20 минг ўринли махсус карантин ҳудуди ишга туширилиб, комплекснинг зарур тиббий ускуна ва жиҳозлар билан таъминланган 10 минг ўринли биринчи қисми фойдаланишга топширилгани ва 10 минг ўринли замонавий касалхона шу ойнаги охирига қадар қуриб битказилиши режалаштирилётганида ҳам давлатимиз томонидан ўз вақтида ва тезкор амал-

га оширилаётган чоралар қўламини кўриш мумкин.

Бироқ давлатимизнинг шунча ғамхўрлигига қарамасдан айрим фуқаролар уйда қолиб, ўзини ва яқинларини асраш ҳамда карантин қоидаларига амал қилиш ўрнига бу борадаги тартибни бузаётган ҳолатлар ҳам учраб турибди. Мисол учун, карантин эълон қилинган вақтдан бошлаб 2020 йилнинг 22 апрель кунни соат 22.00 га қадар республикамиз бўйича карантин қоидаларига амал қилмаслик билан боғлиқ 92 847 та ҳолат аниқлангани ҳам баъзи юртдошларимизнинг ҳозирги вазиятга масъулият билан муносабатда бўлмаётганини кўрсатмоқда.

Қонунчилигимизда бундай ҳуқуқбузарликлар учун жавобгарлик кучайтирилган ва 2020 йил 26 март кунин қонун билан Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекс 29-2-модда билан тўлдирилди.

Унга кўра, энди карантинли ва инсон учун хавfli бўлган бошқа юқумли касалликлар пайдо бўлиши ҳамда тарқалиши шароитида эпидемияларга қарши курашиш қоидаларини бузган шахсга нисбатан тегишли тиббий асослар мавжуд бўлган тақдирда давлат санитария назорати органлари томонидан карантинда сақлаш ёки даволаниш тарзидаги мажбурлов чораси қўлланилиши мумкин. Тиббий йўсиндаги мажбурлов чораси ўттиз суткагача бўлган муддатда маъмурий жазо тайинлаш билан бирга қўлланилади ҳамда давлат санитария назорати органлари томонидан белгиланган жойларда ижро этилади. Тиббий йўсиндаги мажбурлов чорасининг ижроси давлат санитария назорати, ички ишлар ва Миллий гвардия органлари томонидан таъминланади.

Кодексининг 54-моддасида назарда тутилган эпидемияларга қарши кураш қоидаларини бузганлик учун маъмурий жазо кучайтирилиб, карантинли ва инсон учун хавfli бўлган бошқа юқумли касалликлар пайдо бўлиши ҳамда тарқалиши шароитида ваколатли органларнинг махсус талабларига зид равишда жамоат жойларида ниқобсиз бўлганлиги учун базавий ҳисоблаш миқдорининг беш бараваригача миқдорда жазо белгиланиши.

Карантинли ва инсон учун хавfli бўлган бошқа юқумли касалликлар пайдо бўлишининг ёки тарқалишининг олдини олиш мақсадида белгиланган мажбурий қоидаларни бузганлик, шу жумладан карантинли ва инсон учун хавfli бўлган бошқа юқумли касалликлар пайдо бўлиши ҳамда тарқалиши шароитида шифохонадаги ички тартибга риоя этмаслик, давлат санитария назорати органларининг тиббий текширувдан ўтиш ва даволаниш, карантинни ўташ учун белгиланган жойларга етиб бориш ва ушбу жойларни белгиланган муддат давомида тарк этмаслик, касаллик юқиш хавфи мавжуд бўлган даврда мулоқотда бўлинган шахслар ва борилган жойлар ҳақидаги маълумотларни ошкор қилиш тўғрисидаги

ёки бошқа қонуний талабларини узрли сабабларсиз бажармаганлик учун фуқароларга базавий ҳисоблаш миқдорининг йигирма бараваридан ўттиз бараваригача, мансабдор шахсларга эса ўттиз бараваридан эллик бараваригача миқдорда жарима солиниши назарда тутилди.

26 март кунги Қонун билан Жиноят кодексининг 257-1-моддасига ҳам ўзгартиш киритилиб, санитарияга оид қонун ҳужжатларини ёки эпидемияга қарши кураш қоидаларини бузиш одамларнинг оммавий касаллиғи ёки заҳарланиши реал хавфини келтириб чиқарса ёхуд одамларнинг оммавий касаллиғига ёки заҳарланишига олиб келган тақдирда беш йилгача, бундай қилмиш одамнинг ўлимига сабаб бўлса беш йилдан етти йилгача, одамларнинг ўлимига сабаб бўлган тақдирда эса етти йилдан ўн йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланиши белгиланди.

Шу билан бирга, Жиноят кодексининг 244-5-модда билан тўлдирилиб, карантинли ва инсон учун хавfli бўлган бошқа юқумли касалликларнинг пайдо бўлиши ҳамда тарқалиши шароитида карантинли ва инсон учун хавfli бўлган бошқа юқумли касалликлар тарқалиши ҳақида ҳақиқатга тўғри келмайдиган маълумотларни тарқатганлик учун базавий ҳисоблаш миқдорининг икки юз бараваригача миқдорда жарима ёки уч юз соатгача мажбурий жамоат ишлари ёхуд икки йилгача ахлоқ тузатиш ишлари билан жазоланиши, бундай маълумотларни нашр қилиш ёки бошқача усулда кўпайтирилган матнда ёки оммавий ахборот воситалари, шунингдек Интернет бутунжаҳон ахборот тармоғи орқали тарқатганлик учун базавий ҳисоблаш миқдорининг икки юз бараваридан тўрт юз бараваригача миқдорда жарима ёки уч юз соатдан уч юз олтинчи соатгача мажбурий жамоат ишлари ёхуд икки йилдан уч йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёки уч йилгача озодликни чеклаш ёки уч йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланиши белгилаб қўйилди.

Ҳарбий прокуратура органлари бу борада фуқароларимизнинг карантин қоидаларига амал қилишларини оммавий ахборот воситалари орқали тарғиб қилишга алоҳида эътибор қаратмоқда.

Аёнки, ҳарбийлар тинчлик даври бўладими, хоҳ бугунгига ўхшаган ҳушёрлик ўн, юз чандон оширилган паллами, ўз қасамёдига содиқ қолган ҳолда хизмат қилади. Уларнинг қандай вазият ва шароитда эканлигини оила аъзолари ҳам ич-ичидан ҳис этиб турибди. Шу боис она Ватан тиргакларининг оила аъзоларини ёлғизлатиб қўймалик мақсадида доимий равишда улар ҳолидан хабар олиб келинмоқда. Ҳарбий шахарчаларда санитария-эпидемиология қоидаларига риоя қилган ҳолда ҳарбий қисмлар ва маҳаллий тадбиркорлар ҳамкорлигида арзон нархларда асосий озик-овқат маҳсулотлари кўчма савдо ярмаркалари ташкил этиляпти. Унда савдо нуқтасига келган фуқароларнинг тана ҳарорати масофавий ўлчаниб, дезинфекцияланган савдо ярмаркаси ҳудудида икки метрлик ижтимоий масофа сақланиши таъминланмоқда.

Шунингдек, Мудофаа ва Фавқуллода вазиятлар вазирликлари билан ҳамкорликда республикамизнинг аҳоли зич яшайдиган ҳудудлари мунтазам равишда дезинфекция қилинаётгани, аҳолига тиббий ниқоблар, антисептик воситалар ва бўш вақтини самарали ўтказиш учун турли китоблар бегараз тарқатилаётгани ҳам юртдошларимизнинг кўнгилни кўтармоқда.

Карантин бошлангандан кейин Республика Ҳарбий прокуратураси ҳам мурожаатларни онлайн қабул қилишга ўтди. Ҳозир 71-232-01-71 ишонч телефони мунтазам ишлаб турибди.

Хулоса ўрнида шунини айтиш керакки, барчамиз бир мушт бўлиб ҳаракат қилсак, темир интизом билан ишласак, натижа, албатта биз ўйлаганимиздек бўлади ва ҳар қандай қийинчилик ҳам енгиб ўтамай.

**Генерал-майор Шухрат УЗАКОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Бош прокурорининг ўринбосари –
Ўзбекистон Республикаси ҳарбий прокурори**

БУРЧ

“...Бугун шифохонани кучайтирилган тартибда назорат қилишаётганига олти кун бўляпти. Унга жанговар бўлинмага раҳбарлик қилишдек масъулиятли вазифа топширилган. Одатига кўра, эрталабдан назорат ўтказиш жойида жанговар хизматнинг ташкиллаштирилишини кўздан кечирди, кейин ҳужжатларнинг юритилишини текширди, рухсатнома бериш тартиби билан танишди: ҳаммаси жойида. Кайфияти кўтарилди. Унинг кўтаринки кайфияти қўл остидаги ҳарбий хизматчиларнинг руҳий ҳолатига ҳам таъсир қилганди. Мана, олти кундирки, йигитлардан ҳеч бири чарчадим, дегани йўқ, кечаси билан бедор турса-да, юз-кўзидан норозилиги сезилмайди, барча ўз вазифасини виждонан ва мардонавор бажармоқда. «Ҳа, онам айтганидек, «Кўпга келган «тўй». Ҳадемай, бу синовлар ҳам ўтиб кетади. Шундай вақтда биз Ватан ишончини садоқатимиз билан оқлашимиз керак!» Ҳаёлидан ўтаётганлари раҳматли дадасининг бот-бот такрорлайдиган «Ватанга садоқат, меҳр-муҳаббат сўзда эмас, амалда бўлиши лозим», деган гапи билан ҳамоҳанг эди. Кўнгли ёруғ ҳисларга тўлди. Бундан ўзига хос хулоса чиқарган йигит янги куч-ғайрат билан ўз вазифасини бажаришга киришди...

Постда еттинчи кун ҳам яхши ўтди. Ҳарбийлар шифохонага келган машиналарни, унга юкланган озиқ-овқат маҳсулотларини, шунингдек, шифохона ходимларининг яқинлари олиб келган сумкаларни ҳам синчиклаб текширишди. Жанговар бўлинма фельдшерни олиб келинган нарса ва буюмларни дезинфекция қилгандан кейингина уларни ичкарига киритишга рухсат берилди. Постда тартиб шундай ўрнатилган. Одамлар билан мулоқотда белгиланган тартибда масофа сақланади. Ҳеч бир нарсага қўл теккизилмайди. Бунда ҳеч бир нарса-буюм эътибордан четда қолмаслиги керак. Билиб бўладими, ичкарига киритиладиган сумкаларда

пул ёки шунга ўхшаш инфекция тарқатувчи буюмлар бордир балки?! Агар шундай бўлсами... Унда ҳарбийларнинг постларда ўтказаятган бедор тунлари, сермашаққат кунлари ҳеч қандай самара бермайди-ку? Ватан посбонлари бунга яхши англаганлари учун ҳам хизматга астойдил бел боғлашган. Шунинг учун ҳам жанговар бўлинма раҳбари майор Алишер Раимов жамоадаги йигитларга ишонади. Уларнинг вазифани бажаришда бирор-бир хатоликка йўл қўймаглигини яхши билади.

Маълум муддат ўтиб, соқчилар ўрни алмаштирилди. Кечаси билан постда туриб ҳориган йигитлар дам олишлари учун ажратилган хонага йўл олишди. Яна текширувлар, дезинфекция қилиш тадбирлари... Хуллас, кун кўнглисизликларсиз ўтди.

Ҳамма дилҳирилик эртасига содир бўлди. Соат 20:00. Шифохонанинг кириш эшиги олдида озиқ-овқат юкланган машина келиб тўхтади. Ҳарбий хизматчилар карантинга олинган объектга олиб кириляётган маҳсулотларни доимгидек ўрнатилган тартибда текширувдан ўтказишга киришди.

СОАТ 20:00 КИРИШ ЭШИГИ ОЛДИДА...

Шу вақт ичкаридан бир аёл чиқиб келди-да, ҳарбийлардан текширувни бас қилиб, озиқ-овқатларни ичкарига тўсиқсиз киритиб юборишни талаб қилди. Гап орасида бу масканда ўзининг муҳим шахс эканлигини ҳам қистириб ўтди. Лекин назорат ўтказиш жойида хизматни олиб бораётган ҳарбий хизматчилар – майор А. Раимов, подполковник Э. Ҳасанов, капитан Ж. Тешаев, кичик сержант Д. Разиқов, контракт бўйича ҳарбий хизматчи, оддий аскар Р. Дарменбаев аёлнинг гап-сўзларига, хатти-ҳаракатларига эътибор бермасдан хизмат мажбуриятларини вазминлик билан давом эттириверишди. Чунки уларга шундай вазифа юкланган. Бундан баттар жазаваси кўзиган аёл ҳарбийларни уларнинг иззат-нафисига тегадиган сўзлар билан ҳақорат қила кетди. Ҳатто қилаётган бу ишлари учун ҳали жавоб беришларини айтиб, пўписа қилди. Шундаям бир натижага эриша олмаганидан кейин эса постда ўз вазифасини бажараятган ҳарбийларни

шахсий уяли алоқа воситасига тасвирга тушириб, текширув жараёнларига ҳалақит бера бошлади. Майор А. Раимов ҳис-ҳаяжонга берилмай, аёлга бу иши нотўғрилигини, касалхонада беморлар билан бирга соғлом шифокорлар ҳам борлигини, уларнинг ҳаётини хавф остига қўёлмасликларини ётиги билан тушунтиришга уринди. Йўқ, бари бефойда бўлди. Қайтага у бақир-чақирни баттар авжига чиқарди. Бу аёлга гап ўқтириб бўлмаслигини англаган майор А. Раимов йигитларга айтилаётган ҳақоратларга эътибор бермасдан текширувни давом эттиришни буюрди.

Хўш, нима ўзгарди? Ҳеч нима ўзгаргани йўқ. Аёл минг чирангани билан ўз мақсадига етолмади. Оламни бошига кўтариб бақириб-чақиргани ўзи ҳақида бошқаларда ёмон таассурот қолдириб, аёллик шаънига доғ туширгани қолди, холос. Ҳарбийлар эса ўз сўзларига собит туришди – текширувлар охиригача амалга оширилгандан кейингина озиқ-овқатлар ичкарига олиб кирилишига рухсат берилди...

Савол туғилади: ким кимнинг ҳаётини хавф остига қўймоқда? Ҳарбийларнинг фидойилигини ўзича тушуниб, раҳмат ўрнига лаянат айтган аёл бу иши орқали нимага эришмоқчи бўлди? Унинг мақсади нима эди? Кексаларимиз фаросатсизлик, манманлик ва кибр инсонни чоғга элтади, деб бежиз айтишмайди. Бугун бу иллатларнинг ёнига яна бир иллат қўшилди, бу – тиббий маданиятсизлик. Афсуски, карантин даврида бу иллат кўзга яққолроқ ташланиб қолди. «Йўқ, ундай эмас», деб хулоса чиқаришга шошилманг. Зеро, юртдошларимиз томонидан юқорида келтирилган воқеага ўхшаш таъбни хира қилувчи ҳолатлар кўп содир этилаётгани бор ҳақиқат. Олиб бориляётган шунча таригот-ташвиқот ишларига қарамай карантин қоидаларини бузиб, кўчада бемақсад юрганларни кўряпмиз, карантин объектидан қочган инсонлар ҳақида эшитяпмиз. Ёки бўлмаса, «менга ҳеч қандай касаллик юкмайди», қабилда йўл тутиб, кўча-кўйда, хиебонларда ҳар хил бўлмағур видеолар олиб, ижтимоий тармоқларга жойлаштираётган, шу орқали бошқа тенгдошларига ёмон ўрناق бўлаётган ёшларнинг қилиқларидан зада бўляпмиз. Агар мана шу фуқароларимизда бировгина тиббий маданият бўлганда эди, бу ҳаракати билан улар нафақат ўзининг, балки бошқаларнинг ҳам саломатлиги учун хавф туғдираётганини онгли равишда тушуниб этган бўларди. Шу ўринда бир факт келтираман. Японияда қўдратли давлатда карантин тартибларига риоя қилинмас экан. Шундай бўлса-да, у ерда коронавирусга чалинганлар камлиги айтиляпти. Нега дейсизми? Негаки, японлар учун карантин даврининг қатъий қоидаси бўлган қўлларни ювиш, нам сочиқчада тез-тез артиш, никоб тақиш, ҳаётнинг ҳар жабҳасида оралиқ масофани сақлаш аллақачон одатга айланган экан. Бу нимадан далолат беради? Бу мамлакат аҳолисининг тиббий маданияти юксаклигидан дарак беради. Ҳа, орзуга айб йўқ... Нима бўлганда ҳам «қулоқсиз» фуқароларимизга инсоф берсин, деймиз. Майор А. Раимов каби ўз соҳасининг фидойи ўғлонлари билан эса ҳақли равишда фахрланамиз.

Майор Гулнора ҲОЖИМУРОВА

ТИЛГА ЭЪТИБОР – ЭЛГА ЭЪТИБОР

Тан олиш керак, ҳар йили ўзбек тилига давлат тили мақоми берилган кун оддий байрам сифатида, расмиятчилик учун нишонланар эди. Одатда, давлат ташкилот ва муассасаларида сана муносабати билан ўтказиладиган тадбирларда ушбу идораларнинг ўн-ўн беш нафар расмий вакиллари иштирок этса, аудиториянинг қолган қисми таълим муассасалари ўқувчилари, муддатли ҳарбий хизматчилар ёки курсантлар билан тўлдирилар эди. Ачинарли ҳолат, лекин аслида бу ҳақиқат. Ваҳолакин, тил бутун бошли ўзбек миллатига тегишли, демак, уни миллат даражасида нишонлаш ва эътироф этишимиз зарур эмасмикан?

Мутахассислар томонидан олиб борилган тадқиқотлар натижаларига кўра, ўтмишда 9 мингдан ортиқ тил батамом йўқолиб кетган бўлиб, ҳозирги даврда яна 400га яқини йўқолиш арафасига келиб қолган. Экспертларнинг фикрича, қайсида бир тилнинг яшаб қолишини таъминлаш учун бу тилдан камида бир миллионга яқин инсон фаол фойдаланиши зарур ҳисобланаркан.

Расмий маълумотларга қараганда, айна вақтда Ер юзи аҳолиси 7,7 миллиардди ташкил этиб, улар 7 мингдан ортиқ тилларда гаплашади. Ана шу тилларнинг атиги 70 тасида, яъни 1 фоизда дунё аҳолисининг 90 фоизи сўзлашади. 7 мингдан зиёд тилларнинг фақат 200 га яқини давлат тили ёки расмий тил мақомига эга, холос. Қувонарлиси, бизнинг ўзбек тилимиз ана шу барқарор 1 фоизга кириши ва бизнинг тилда сайёрамизнинг 50 миллионга яқин аҳолиси эркин сўзлашишидандир. Бу ҳам бўлса, Ер юзида ҳар 150 кишидан бири ўзбек тилида сўзлашади ёки ўзбек тили сўзлашувчилари сонига кўра кенг тарқалган, камида 30 миллион аҳоли гаплашадиган 40 та тилдан бири демакдир. Эътирофга сазовор яна бир маълумот: ўзбек тили сўзлашувчилар сони бўйича дунёда 27-ўринда туради.

Таҳлилларга кўра, бизнинг она тилимиз мансуб бўлган туркий тиллар оиласига 30 дан ортиқ тиллар киради ва уларда жаҳоннинг 250 миллиондан ортиқ инсонлари сўзлашади. Эътибор беринг, тилшунос олимларнинг эътирофига кўра, бугун 30 дан ортиқ тиллар кирадиган туркий тиллар орасида фақат олти тилнинг ҳолати барқарор деб баҳоланган. Булар давлат тили мақомига эга бўлган ўзбек, озарбайжон, турк, туркман, қозоқ ва қирғиз тилларидир.

Бу тиллар орасида она тилимизнинг қайд этилаётгани ҳам кейинги йилларда ўзбек тилининг халқаро жаҳон миқёсида ўз мавқеини ва яшовчанлигини тобора мустаҳкамлаб бораётганлигидан далолат бермоқда.

Ўзбек тили давлат тили мақомига эга бўлган 100 та тилдан биридир. Ҳолбуки, дунёда бундай юксак мақомга эга бўлмаган, аммо юз миллионлаб кишилар сўзлашадиган тиллар ҳам бор. Ўзбек тили қўшни давлатларда ҳам муомаладаги асосий тиллардан саналади.

ТИЛ - МИЛЛАТ КЎРКИ

Соҳа мутахассисларининг қайд этишларича, қўшни Тожикистонда ва Қирғизистонда ўзбеклар нуфузига кўра, титул миллат вакилларидан кейинги ўринда туради. Афғонистонда эса ўзбек тили пушти ва дарий тилларидан кейинги учинчи расмий тил саналади. Яқин қўшни давлатлардан ташқарида ҳам Туркия, Хитой, Ҳиндистон, АҚШ, Буюк Британия, Германия, Франция, Швеция ва Украина сингари давлатларда, олий ўқув юртларида ўзбек тили алоҳида фан сифатида ўргатилади. Дунёнинг 60га яқин университетлари ва 100 дан ортиқ мактабларида ўзбек тили ўқитилмоқда.

Пойтахт ва вилоятларда давлат тили ҳақидаги Қонун талабларининг ижроси бўйича мувофиқлаштирувчи комиссиялар тузилиб, қонунлар ва бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг ўзбек тилида қабул қилиниши, вазирлик ва идораларнинг бошқарув органлари, ташкилотлар, бирлашмалар, муассасалар, уюшмалар ва жамоат ташкилотларида иш юритиш тизими давлат тилида олиб борилиши, республикамизнинг маъмурий-ҳудудий бирликлари, майдонлари, кўчалари ва маданий мерос объектларининг номлари давлат тилида номланиши таъминланмоқда.

Юртимизнинг атоқли илм намоянадалари томонидан йиллар давомида қиёсий ва турли соҳаларга оид энциклопедия ва луғатлар, давлат тилида иш юритиш ва сўзлашув кўлланимлари, дарслик ва кўргазмалли йўриқномалар чоп этилди. Айниқса, лотин ёзувиге асосланган ўзбек алифбосининг яратилиши ва алифбонинг ижтимоий ҳаётга кенг татбиқ этилиши ҳам бу каби эзгу амалларнинг узвий давоми бўлди.

Ўзбек тилидаги сўзлардан иборат луғатлар бир қатор хорижий давлатларда ҳам нашр этилмоқда. Ўзбек тили нафақат мамлакатимиздаги олий ўқув юртлари, балки чет давлатлардаги илмий марказлар, нуфузли университетларда қизиқиш билан ўрганилмоқда.

Президентимизнинг янги фармони билан бундан буён юртимизда ўзбек тили ва адабиёти фанини ўқитиш-

нинг ҳамда ушбу соҳа бўйича юқори малакали миллий кадрлар тайёрлашнинг сифатини тубдан оширишга алоҳида аҳамият қаратилаётгани замирида ҳам улкан мақсадлар мужассамдир.

Тан олиб айтиш керакки, ўзбек тилининг давлат тили сифатида амалдаги илмий қондаларига риоя этилишида эришилаётган муваффақиятлар билан бир қаторда айрим камчиликлар ҳам йўқ эмас. Хусусан, кўчаларда ўрнатил-

ат ташкилотлари ва хизмат кўрсатиш идораларида давлат тилида иш юритиш, ҳисоб-ки-тоб, статистика ва молиявий ҳужжатлар юритилишида ўзбек тилига амал қилмаслик ҳолатларининг мавжудлиги кенг омма томонидан танқид қилинади. Танқид ва эътирозлар тўғри, албатта. Лекин бу четдан кириб келаётган замонавий сўз, тушунча ва атамаларнинг ўзбекча муқобил йўқлиги ёки айнан ўша маънони бермаслиги билан

йил 21 октябрдаги «Ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузи ва мавқеини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармонига кўра, 21 октябрь санаси мамлакатимизда «Ўзбек тили байрами кўни» деб белгиланди. Бу ўз Ватанини, Она тилини, миллатини севган ҳар бир инсон учун ҳақиқий байрам бўлди.

Жорий йилнинг 10 апрель кўни давлатимиз раҳбари «Ўзбек тили байрами кўнини

ган эълонлар, пешлавҳалар, кўргазмалли ахборот матнлари, бекатлар номлари, улардаги бошқа ёзувлар, умуман, ташқи ёзувларда «Давлат тили ҳақида»ги қонун талабларига риоя қилмаслик, сўз ва атамаларни хато ёзиш одат тусига кириб қолмоқда. Бъазан ишлаб чиқариш корхоналари, бирлашмалари, уюшмалари, муассасалари, жамо-

ҳам изоҳланиши мумкин. Ўзбекистон тараққиётининг бугунги янги босқичи – миллий юксалиш даври талабларидан келиб чиқиб, она тилимизнинг жамиятдаги ўрни ва нуфузини ошириш бўйича республикамиз ҳукумати томонидан кенг кўламдаги ишлар амалга оширилмоқда. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019

белгилаш тўғрисида»ги Қонунга имзо чеқди. «Ўзбек тили байрами кўнини белгилаш тўғрисида»ги Қонун қабул қилиниши буюк адабимиз Абдулла Қодирийнинг таваллуд кўнига тўғри келди. Унга кўра, ушбу байрам ҳар йили 21 октябрда, ўзбек тилига давлат тили мақоми берилган тарихий кўнда нишонланадиган бўлди.

Эндиликда Ўзбек тили байрами кўни кўплаб миллий байрамларимиз каби шукҳули, залворли, нодир ва жонбахш, миллат, халқ ва давлатнинг қонуний байрамга айланди. Ўзбекистоннинг барча маъмурий-ҳудудий бирликларида байрамнинг кенг кўламда, тантанали нишонланиши қатъий белгилаб қўйилди. Буни она тилимизнинг чинакам байрами, давлатчилик аъналаримизнинг юксак тараннуми, десак, ўринли бўлади.

Дарҳақиқат, ўзбек тилининг ўз кўни, ўз байрамига эга бўлиши жуда қувонарли ҳодиса. Мутахассислар томонидан тақдим этилган маълумотга кўра, турли мамлакатларда уларнинг тили давлат тили деб эълон қилинган кун сифатида байрам қилинади, хусусан, 20 апрель – хитой, 23 апрель – испан, 15 май – форс, 6 июнь – рус, 1 август – озарбайжон, 31 август – молдован, 26 сентябрь – турк, 9 декабрь – италян, 18 декабрь – араб тили кўни сифатида нишонланади. Булар қаторида 21 октябр – ўзбек тили кўнининг байрам сифатида нишонланиши ўзини ўзбек миллати ва халқининг вакили деб билган юртдошларимиз қалбига чексиз гурур ва ифтихор туйғуларини уйғотади.

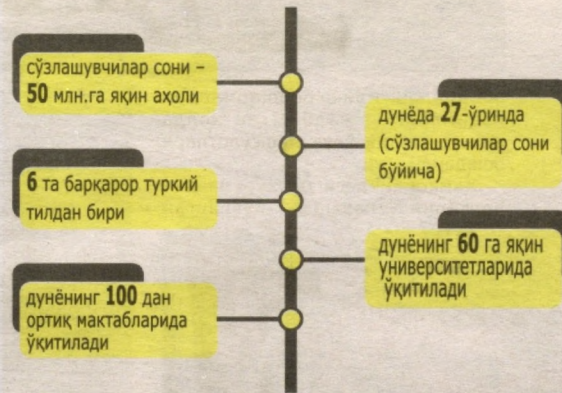
Зеро, Ўзбекистон заминида яшаётган ҳар бир фуқаронинг зиммасида давлатимиз раҳбари Ш.Мирзиёев таъкидлаганидек, давлат тилига бўлган эътиборни мустақилликка бўлган эътибор, деб давлат тилига эътибор ва садоқатни она Ватанга эътибор ва садоқат деб билиш, шундай қарашни ҳаёт қондасига айлантиришдек шарафли масъулият ётади.

Қаҳрамон КАМОЛОВ,
Мудофаа sanoati бўйича давлат қўмитаси раисининг маслаҳатчиси

ЕР ЮЗИДА:

ЎЗБЕК ТИЛИ:

ЎЗБЕК ТИЛИДА СЎЗЛАШУВЧИ АҲОЛИ:

БИРГАЛИКДА ЕНГАМИЗ!

Коронавирус пандемияси кириб борган дунёнинг 200 га яқин давлатлар бугун мазкур кўринмас душманга қарши уруш очган. Афсуски, ҳозирча тожли вируснинг қўли баланд келмоқда. Дунё мамлакатларининг кўп сонли аҳолиси ушбу касаллик сабаб азият чекаётир, қурбонлар сони акс этган рақамлар ҳам киши кўнглига хавотир солади. Лекин психологларнинг таъкидлашича, пандемияга қарши курашининг энг самарали усулларида бири ваҳимага берилмасликдир. Ана шунда касаллик сизга яқин йўлай олмайди. Бундан ташқари барчамиздан, бутун халқимиздан ҳушёрлик ва огоҳликни янада кучайтириш, юртимизда карантин билан боғлиқ жорий этилган барча тартиб-қоидаларга сўзсиз ва қатъий амал қилиш бўйича масъулиятни теран ҳис этиш талаб қилинади.

ДЕЗИНФЕКЦИЯ ИШЛАРИ КЎЛАМИ КЕНГАЙМОҚДА

ободонлаштириш бошқармалари ходимларини жалб этган ҳолда махсус тактик ўқув машғулоти бoшланди.

Ҳамкорликдаги мазкур машғулотларни ўтказишдан кўзланган

аралашма ўз таркибида 50 фоиз актив хлорни сақлайди. Бу эса, ҳеч шубҳасиз, барча турдаги зарарли вирусларни йўқ қилиш имконини беради.

Таъкидлаш жоизки, амалга оширилаётган бу каби сазй-ҳаракатларимиз ягона мақсадга қаратилган. Бу ҳам бўлса, халқимиз саломатлигини асраш. Ҳамкорликда олиб

Қузатиб гувоҳи бўлаётганингиздек, бутун дунёда, жумладан, республикамизда ҳам коронавирус инфекцияси тарқалишининг олдини олиш бўйича мунтазам равишда муҳим чора-тадбирлар кўрилмақда. Ушбу глобал масалада барча тегишли идора ва ташкилотлар халқимиз соғлигини ҳимоя қилиш учун ўзининг муносиб ҳиссасини қўшаётир. Кенг миқёсда ташкил этилаётган мазкур тадбирларда ҳарбий хизматчилар ҳам фаол қатнашмоқда.

Мамлакатимиз Президенти – Қуролли Кучлар Олий Бош Қўмондонининг махсус топшириғига биноан жорий йилнинг 20 апрелидан 20 май кунига қадар юртимиз бўйлаб мудофаа вазири раҳбарлигида Фавқулодда вазиятлар, Ички ишлар вазирликлари ҳамда Миллий гвардия ҳамкорлигида хокимликларнинг

асосий мақсад, аҳоли кўп тўпланадиган жамоат жойлари, савдо марказлари ва бозорларда, шаҳар кўчаларида, кўп қаватли уйларда, маҳаллаларда, магистрал, асосий йўллар ва кўчаларда кенг масштабда дезинфекция ишларини олиб бориш, коронавирус инфекцияси тарқалишининг олдини олиш, фуқароларимиз хавфсизлиги, саломатлигини таъминлашдан иборатдир.

Пойтахтимизнинг барча ҳудудини қамраб олган мазкур кенг қамровли ҳамкорликдаги кўргазмали тактик ўқув машғулотига замонавий махсус техникалар, 50 га яқин авто қуювчи станциялар, 300 дан ортиқ дезинфекция аппаратлари ажратилди. Махсус тактик ўқувларини уюшқоқлик билан ўтказиш учун Мудофаа вазирлиги Радиацион кимёвий-биологик муҳофаза қўшинлари ва

Санитария-эпидемиология назорат маркази, шунингдек бошқа ҳамкор ташкилотларнинг етакчи мутахассисларидан иборат йиғма батальон тузилди. Асосий машғулотларга киришишдан аввал секторларга ажратилган мазкур йиғма батальон шахсий таркиби томонидан ҳудудларда дезинфекция ишларини сифатли олиб бориш бўйича зарур кўрсатма ва йўл-йўриқлар амалда намоиш этилди.

Машғулотлар давомида бутун дунё тажрибасидан келиб чиқиб, гепохлорид натрий, биоактив хлор, супер хлор, Жавил-Д каби дори воситалари аралашмасидан кимёвий суюқликни тайёрлашда этибор қаратиш лозим бўладиган муҳим жиҳатлар ҳам инобатга олинмоқда. Маълумот ўрнида айтиш жоизки, мазкур кимёвий

борилаётган тадбирларда Қуролли Кучлар тузилмаларининг ҳарбий хизматчилари ҳам тожли вируснинг олдини олишда шифокорлар, санитария-эпидемиолог назорати мутахассислари билан елкама-елка туриб, халқимиз, юртдошларимиз соғлиғи йўлида ўзининг матонати, жасоратини амалда намоён этмоқда. Албатта, ҳамжиҳатликда олиб борилаётган бундай сазй-ҳаракатлар мамлакатимизда COVID-19 пандемияси устидан тезроқ ғалаба қозонишга, коронавирус инфекциясини тўлиқ яқсон қилишга хизмат қилади.

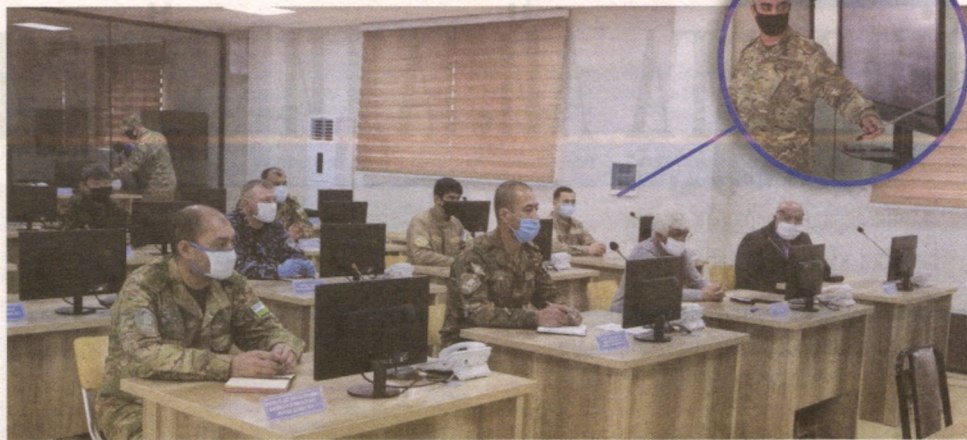
Эслатиб ўтамиз, ушбу махсус тактик ўқуви республикамизнинг барча ҳудудларида ҳарбий округлар қўмондонлари бошчилигида ўтказилади.

И. НУРАЛИЕВ

МАШҒУЛОТДА ОСОН БЎЛСА...

“ Қўшинларни тайёрлаш жараёнига замонавий технологияларни татбиқ қилиш мақсадида яратилган Қуролли Кучлар Моделлаштириш ва симуляция бўйича ахборот технологиялари махсус маркази бугунги пандемияга қарши кураш даврида ҳам жуда қўл келмоқда.

Марказда ҳамкорликдаги куч тузилмалари ва Соғлиқни сақлаш вазирлиги ходимлари билан биргаликда кўмондонлик штаб ўқуви бўлиб ўтди. Унда асосий эътибор карантин давридаги кучайтирилган хавфсизлик, фуқаролар саломатлигини асраш, алоҳида қўриқланаётган

АНИҚ РЕЖА АСОСИДА

ҲАРАКАТЛАР МУВОФИҚЛАШТИРИЛДИ

объектлар муҳофазаси, блок-постларда ўрнатилган қатъий назорат самарадорлиги каби муҳим масалаларга қаратилди.

Мазкур симуляция маркази ўзининг замонавий инфратузилмага эга эканлиги билан алоҳида ажралиб туради. Энг сўнгги технологиялар асосида барпо қилинган ушбу марказда машғулот ўтаётган ҳарбий хизматчилар вазифа ва топшириқларни реал вазиятдагидек бажариши учун зарур атмосфера яратилган.

Ўқув давомида иштирокчилар моделлаштириш ва симуляция воситаларини қўллаган ҳолда ҳамкорликдаги куч ва воситаларнинг биргаликда олиб борадиган ҳаракатларини яна бир бор мувофиқлаштириб олишди.

Кўмондонлик-штаб ўқуви режасига кўра, белгиланган нуқталарда турли хил вазиятлар

юзага келтирилди ва ҳамкорликдаги куч ва воситаларнинг ҳолатни тўғри баҳолаган ҳолда кўрадиган чоралари тингланди. Қарорлар тинглангач, барча фикрлар умумийлаштирилган ҳолда ҳар томонлама ўйланган умумий қарор қабул қилинди. Шундан сўнг вазифани бажариш учун топшириқлар тақсимлана бошланди. Ўз йўналиши бўйича компьютер дастурида вазифа бажараётган иштирокчилар қабул қилган қарорнинг қанчалик тўғри эканлигини ҳам кузатиб борди. Йўл қўйилган хатолар тузатилди.

Бу кўриниш ва шаклдаги ўқувнинг устунлик томони ҳам аслида шу. Яъни ҳарбий хизматчи реал вазиятларда йўл қўйган хатосини тузата олмаслиги мумкин. Унинг устига хато анча қимматга тушиб, қайта имконият берилиши умуман иложсиз бўлиб қолиши ҳам эҳтимолдан холи

эмас (нима демоқчилигимизни тушундингиз). Компьютер дастурининг топографик ва электрон иш харитаси орқали бажариладиган махсус ҳаракатлар ўйини эса реал вазиятда юзага келадиган ҳолатни иштирокчи онгига кино тасмасига муҳрланган воқеалар кетма-кетлиги кўринишида жойлаб боради.

Бир сўз билан айтганда, кўмондонлик-штаб ўқувида ҳамкорликдаги куч тузилмалари ва воситаларининг реал вазиятларда олиб борадиган ҳаракатлари яна бир бор ойдинлашди. Вазият юзага келтириши мумкин бўлган эҳтимолий саволларга, ностандарт топшириқларга шу ернинг ўзида жавоб топилди.

Исломжон КҶҶҚОРОВ,
«Vatanparvar»

МАРД ЎҒЛОНЛАР ЖАСОРАТИ

ЁВЛАРГА АЙЛАДИ КЎКСИНИ ҚАЛҚОН

Элини асради, шерюрак ўғлон,
Ёвларга кўксини айлабон қалқон.
Жасорати бўлди, тилларда дoston,
Юртига Широғу Фарход Хайриддин!

“ Ўтгинчи дунёда яхши ном билан из қолдириш осон эмас. Санокли инсонларнинг номигина мангуликка муҳрланади, уларга атаб шеър дostonлар битилади. Йиллар ўтсада, катта-ю кичик уларнинг номини эҳтиром ила тилга олади, ҳурмат ила хотирлайди. Айниқса, Ватан тинчлиги ва ҳурлиги учун жон тикканлар ёди ҳамisha эҳтиром ва эъзозга лойиқдир.

АЪЛОЧИ, СПОРТЧИ, ҒАЙРАТЛИ

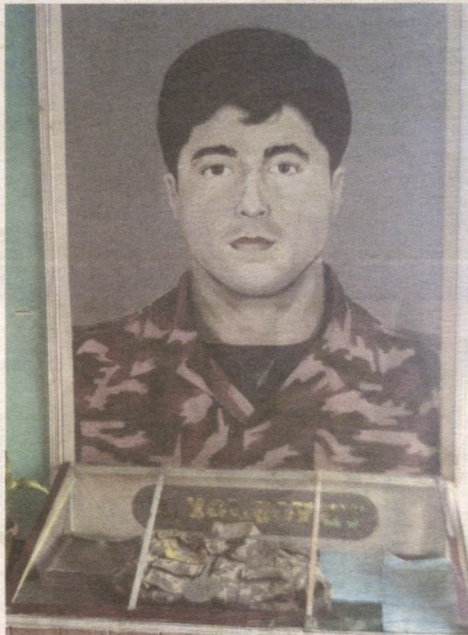
Фарғона вилояти Сўх туманидаги 18-умумтаълим мактабидамиз. Таълим даргоҳи ҳовлисига 2000 йили Сурхондарёнинг Сариосиё ва Узун туманларида халқро террорчиларга қарши ҳарбий ҳаракатларда иштирок этиб, қаҳрамонларча ҳалок бўлган катта сержант Хайриддин Холбоевнинг бюсти ўрнатилган. Мактаб ичида эса қаҳрамон йигитга бағишланган ихчамгина музейга дуч келасиз. Унинг катта портрети олдида Хайриддинга бағишланган хотира шеъри жой олган. Юқоридаги мисра шу шеърдан парча. Ўқувчиларнинг кўплари бу шеърни ёд олган ва қаҳрамон ҳақидаги маълумотларни яхши билади. Таширифимиз чоғида ҳам мактаб Ёшлар иттифоқи етакчиси Офарида Қосимова бошчилигидаги ўқувчилар Хайриддин Холбоевга бағишланган шеър ва кўшиқлари билан меҳмонларни хушнуд этишди. Зеро, мардлар номи унутилмаслиги эътирофи бу.

– У жуда иқтидорли ўқувчи эди, – дея Хайридинни ёдга олади устози Аюбжон Ғойибов. – Буюрилган топшириқни ўз вақтида бажарарди. Фанлардан аълочи бўлиш билан бирга, спортда ҳам етакчилардан эди, айниқса волейболда. Шу сабаб, у иштирок этган туман мусобақаларида мактабимиз ўқувчилари биринчи ўринни эгалларди. Хайридин ғайратли ва қатъиятли, дўстларига меҳрибон бўлгани учун ўртоқлари доим унинг ортидан эргашарди...

ОРЗУЛАРИ КЎКСИДА КЕТГАН ЎҒЛОН

20 йил, Сариосиёдаги ҳарбий ҳаракатларга август ойида 20 йил бўлади. Демак, Хайридиннинг бу дунёни тарк этганига ҳам... У ўшанда 21 ёшда эди. Ўт-олов, ғайратли, орзулари бисёр, куёвлик сарполарини кийишга бир қадам қолган, тўйи бўлиш арафасида турган йигит...

Сўх туманидаги Лембург қишлоғида Шодибек ака Холбоевлар оиласининг ўз ўрни ва ҳурмати бор. Хайридин шу хонадоннинг тўнғич фарзанди. Оила бошлиғи қурувчи уста. Қишлоқдаги ва ўша ён-атрофдаги кўплаб уйларнинг қад ростлашида Шодибек аканинг улуши катта. Шу боис, оила фарзандлари Хайридин ва Шамсиддин ҳам устачиликка эрта меҳр кўйган, оталарига ёрдамчи бўлишган. Бирок Хайридин ҳарбий соҳа вақили бўлишни болалигидан орзу қилган, жисмонан бакувват бўлишга интиланган. Спорт билан шуғулланган, ҳар тонг югуриш машқини бажарган. Иккинчи жаҳон урушида

катнашган бобоси Кетмас акадан уруш воқеаларини тинглашдан чарчмас, саволлари адоқсиз бўларди унинг. Шу сабаб, десантчилар ҳарбий қисмида муддатли ҳарбий хизматни ўтаган йигит хизматини контракт бўйича махсус операция кучлари батальонида давом эттиришга муваффақ бўлган.

– Хайридин билан хизматда ҳарбийлар шаҳарчасидаги тураржойда ҳам, Сариосиёдаги ҳарбий ҳаракатларда ҳам бирга бўлганмиз, – дейди сафдош дўсти, истеъфодаги сержант Ойбек Ҳамдамов. – У ҳақиқий махсус гуруҳ посбони эди. Мард, орта чекинмас, ҳар қандай шароитга мослаша оладиган, кўркмас йигит эди. Назарий машғулотларда аълочи, ёзуви жуда чиройли бўлиб, ҳуснихатиға ҳар қандай одам тан берарди. «Қиз болаларга ўхшаб чиройли ёзасан», деб ҳазиллашиб гоҳида унинг жигига тегардим. Машғулотларда улғура олмасан, албатта, менга ёрдам берарди. Амалий машғулотларда ҳам доим олдинги сафда бўлган. Биласиз, Сўх тоғли ҳудуд, тоғда ўсган йигитнинг чапдаст ва эпчил бўлиши, шубҳасиз.

Иккимизнинг ҳам келажак орзуларимиздан бири оила қуриб, фарзандлар кўриш эди. У кўп ўтмай унаштирилди, тўйи бўлиши керак эди, бироқ... Халқро террорчиларга қарши олиб борилган ҳарбий ҳаракатларда ёнма-ён турдик. Амалий машғулотларда шартли душман билан жанг қилган махсус гуруҳ посбонлари учун бу ҳақиқий синов майдони эди. Биз бу кунга ҳар томонлама тайёр эдик, лекин сафдошлардан айрилиш... Хайридин ҳалок бўлганда ҳам бирга эдим. Мен оғир ярадор бўлдим, у эса...

Ҳа, ҳаётдан эрта кетган дўстни эслаш осон эмас, айниқса у яқин сафдошинг бўлса. 2000 йилдаги ҳарбий ҳаракатларда иштирок этган махсус гуруҳ посбонларининг деярли барчаси ҳозир истеъфода. Аммо Хайридиннинг қайси бир сафдоши билан суҳбатлашмай, у ҳақдаги ўзига хос фикрлар, илиқ хотираларга эга бўлдим. Оиласида бўлганимизда эса бизни ота-онаси, ақинлари билан бирга, маҳаллий ҳокимият вакиллари, кўни-кўшни ва қариндош-уруғлари қарши олди. Ҳар бирларининг қаҳрамон йигит ҳақида айтадиган дил сўзи, қўнгли бор. Бундай дамда энг оғири ота-она билан жигарбандини ёдга олиш.

– Хайридин катта ўғлимиз, ишонган тоғимиз эди. У ҳарбий хизматчи бўлишга қарор қилганида дадаси иккимиз рози бўлдик, – дея Гулсимбиби опа кўзларида ёш ила ўғлини хотирлайди. – Чунки у бир ишга аҳд қилдими, эришмагунча тинчимасди. Аскарлик бурчидан сўнг хизматини давом эттирди. Бағримиздан узокда бўлгани учун уйлантириб кўйишга қарор қилдик. Олдида иссиқ-совуғидан хабардор бўлиб турадиган яқини бўлса яхши, кўнглимиз хотиржам бўлади, деб ўйладик. Бағримизга охириги марта келганида 2000 йилнинг июль ойи эди. Август ёки сентябрда тўйини ўтказмоқчи эдик. Доим: «Тўйимга Хуршид Расулловни олиб келамиз»,

дерди. Ўн кун ёнимизда бўлди. Дўстларининг бири кўйиб, бири келиб турди. Таътили тугагач, хизматига отланди, хайрлашиб йўлга тушди. Ортидан термилиб турибман. Шунда, беш-ўн қадам юрди-ю, орқасига қайтди...

Гулсимбиби опа мужгонларини артар экан, бир муддат жим қолди. Англашимча, кўз олдида беихтиёр ўша онлар гавдаланди. Ўшанда она-бола ўртасида кўйидагича суҳбат бўлиб ўтганди:

– Тинчликми, болам, бирор нарсанг ёдинддан кўтарилибдими?

– Йўқ, онажон, ҳаммаси жойида, фақат тўйга тайёргарлик кўрмай туриблар.

– Нега?

– Мен бир жойга кетяпман, узок жойга. Қайтмаслигим мумкин.

– Бу нима деганинг? Ундай дема, болам, бўлажак келинимиз сени қачондан буён кутади, уни ноумид қилма.

– Қайтсам, ўша қиз меники. Агар қайтмасам, уни укамга олиб беринглар. Сиз айтгандек, ноумид бўлмасин...

– Хайридин кетганидан кейин ўйлаб ўйимга етолмадим, – дея хўрсинади Гулсимбиби опа. – Ўғлим нега ундай деди, бирор режаси бўлса, менга айтгиси келмадими? Аммо боламни ўшанда охириги марта кўриб туришимни, бағримга тобутда қайтишини асло хаёлимга келтирмагандим...

Рухи тоза инсонлар бўладиган ишни олдиндан сезади, дейишди кексалар. Хайридин таътилдан қайтаётганда Сариосиёдаги ҳарбий ҳаракатлар бошланмаган, унда иштирок этиши ҳали номаълум эди. Не бўлганда ҳам сирли дунё бу.

Оиладаги хона тўридан жой олган мўъжазгина уй-музейга эътибор қаратаман. Унда катта сержант Хайридин Холбоевга тегишли «Жасорат» медали ва турли мукофотлар, расмлар, ҳарбий либослар ва бошқа бир қатор буюмлар бор. Албатта, бу музей ва қаҳрамон йигитнинг ота-онасини зиёрат қилувчилар ҳам етарли. Бир сўз билан айтганда, йиллар, даврлар ўтар, авлодлар алмашар, лекин юрт тинчлиги, миллат эрки учун ёш умрини ёвга қалқон қилган жўмардлар номи барҳаётдир. Шоирона айтганда:

Юрт шаънига тиккан йигит жонини,
Чақин умри тутди Ватан шонини.
Жангоҳларда тўқди шахид қонини,
Ёвқур кетган келбати Фарходларим.

Авлодларда яшар юрак чўфингиз,
Эрк тахтида баланд тутар туғингиз.
Хумо қуши асли Сизнинг руҳингиз,
Ватан узра сўнмас руҳи шодларим.

Зулфия НОСИРОВА

ИБРАТЛИ УМР

Фантастик саҳналари билан машҳур, кино оламига «халоскор қаҳрамонлар» образини олиб кирган маҳоратли кинорежиссёр Марвеллнинг фильмларини айниқса ёшлар мароқ билан томоша қилишади. Аммо ҳаётда Марвеллнинг қаҳрамонларидан ҳам жасур ва довюркак азаматлар яшаган. Бунга тарих гувоҳ. Шулардан бири Маҳаш Балмагамбетов эди.

«МЕНИ ҲАМ ЧАҚИРИНГ...»

Қорақалпоқ кенгликлариди, Қораўзақ адирларида бойларнинг қўйларини боқиб кун кечирган Балмагамбет ота Аллоҳдан ўзига фарзанд сўраб дуо қиларди. Фарзандсизлигидан хафалигини аёлига билдирмаса-да, аммо аёли буни ич-ичидан сезарди. Ота жайдари, қозоқ халқига хос «ўрқўкирек» феълли киши эди. Эр-хотин камбағаллик, йўқчиликнинг азобини кўради. Ана шундай етиб-етмаган кунларнинг бирида Гүлбайра опа юраги тагида яна бир юрак ураётганини сезди.

1914 йил сентябрь. Очарчилик йилларида кўнгли тусаган нарсани ейиш тугул, тўйиб овқатланолмай юрган келинчакнинг дарди оғир келди. Узоқ кутилган меҳмоннинг йиғиси хонани тутди. Қувончи ичига сиғмаган Балмагамбет ота ўғлига қозоқ халқининг ботир ўғлини Маҳашнинг исмини қўяди.

Маҳаш тенгқурларига қараганда эрта улғайди. Оилада ёлғиз фарзанд бўлишига қарамадан, меҳнатқаш бўлиб тарбияланади. Тоғаси саводли киши эди. Унга ҳарф танишни ўргатади. Тинимсиз ўқиш ва меҳнати орқали у колхозда ҳисобчи бўлиб иш бошлади, кейин техник бўлди. Ёш бўлишига қарамай, элда кадр топди, обрў қозонди.

У тарихга қизиқарди. Айниқса, Маҳаш ботир ҳақидаги афсоналар унга тинчлик бермасди. У исми жисмига мос бўлиши, керак, деб ўйларди доим. Бир тарафда қирғинбарот уруш бўлаётган замонда, у ўзини жанг майдонидан узоқда юришини номардлик деб билди. Аммо ота-онаси ёлғиз фарзандининг урушга боришига қаршилиқ қилди. Ёшлик ва ўжарлик ўз кучини кўрсатди. Маҳаш марказга хат ёзиб, фронтга чақиртирилишини илтимос қилди. Ниҳоят, 1943 йили Қораўзақ ҳарбий округи томонидан Қизил армия сафига чақиртирилди. У 4-ўл фронтининг 73-гвардиясида ўқчи вазифасида хизматни бошлайди.

ОҚ МИЛТИҚЛИ ЙЎЛБАРС

1943 йил 25 сентябрь, Днепрпетровск вилоятининг Верхеднепровский шаҳри Бородаевка қишлоғи. Днепр дарёси бўйида 73-гвардия милтиғи дивизияси 2-гуруҳ отряди Гитлернинг пулемётчилар гуруҳи билан жангга қиради. Мана шу жангда сержант Маҳаш Балмагамбетовга катта вазифа топширилади. У кун давомида душманнинг қарши ҳужумларини қайтариб, гуруҳнинг кесиб ўтишини таъминлаши керак эди. Тунги ҳужум пайтида жангчилар Боро-

бу уларга қўйилган тузоқ эди. Бу орқали у ўз гуруҳини пистирмадан ҳужумга ўтишига имконият яратиб берганди. Икки томондан бўлган ўқлар ёмғирга фашист аскарлари бардош беролмайди. Улар кемада катта қўшин бор, деб ўйлашади.

Душман кемаларини соҳилга суришга уринишади. Лекин уринишлари бефойда

Аммо улар Маҳаш Балмагамбетовни ҳисобга олишмаган эди-да!..

Маҳаш гуруҳни жанговар руҳда олға интилишга ундарди. У нафақат жангчи, балки яхши нотик ҳам эди. Унинг жанговар нутқини эшитган сафдошлари ундан руҳий куч-қувват олишарди. Улар ҳеч қачон ортга қай-

ЯШАСАНГ, МАРД! БЎЛИБ ЯША!

даевка қишлоғининг чеккасига бостириб кирди ва қўшимча кучлар келгунча ҳужумни ўз сафларида ушлаб турди. 28 сентябрга ўтар кечаси Маҳаш душманнинг махфий пана жойи ҳисобланган бинони портлатиб юборади ва қишлоқни фашистлардан тозалашга катта ҳисса қўшди. Ушбу жангда кўрсатган жасорати учун унга Гвардия капитани унвони берилди ва 73-Гвардия ўқчи дивизияси махсус батальонининг 2-рота бўлим командири лавозимини эгаллайди.

Унинг жасорати Қримда бўлган жангда ҳам ғалабага катта ҳисса қўшди. Ушанда қоронғи тун эди. Изғирин шамол кўз очиргани қўймайди. Лекин тезроқ ҳаракат қилмас, кейин кеч бўлиши мумкин. Қишлоқдан сув олишга кетаётганида Маҳашнинг кўзи икки нафар балик овлайдиган кемага тушади. Шунда довюркак командирнинг хаёлига ҳеч ким ўйламаган фикр келади. Улар шу кемалар орқали биринчи бўлиб душман мудофаа чизигини кесиб ўтади! Кемани жанговар ҳолатга тайёрлайди. У энг яхши ўқчиларни саралаб, жами уч киши бўлиб фашист аскарлари томон юриш бошлайди. Кутилмаган пистирмадан ваҳимага тушган фашистлар кемаларни аёвсиз ўққа туттади. Жасур командир нишонни тўғри мўлжалга олиб, олға борарди ва шундай қилиб душманнинг эътиборини ўзига қаратади. Аслида

кетди. Кун давомида оғир жанг бўлади. Маҳаш бошчилигидаги гуруҳ ортга чекинмайди. Етти нафар аскар ўлади, беш нафари оғир жароҳат олади. Гуруҳда командирдан бошқа ўқчи қолмаган эди. Маҳаш совуққонлик билан қарор қабул қилиб, вазиятни қўлга олади. Унинг олдида катта вазифа бор. Артиллериячилар келгунча ҳужумни ушлаб туриши лозим. У бор имкониятидан фойдаланиб, бир ўзи душман томонга қараб йўл олади. Уни гуруҳ ўқдан пана қилиб туради. У шу юришида фашистларнинг махфий базасига қариб боради ва курул-яроғ, озиқ-овқат таъминотини портлатиб юборади, шунингдек, қўлидаги граната билан 50 га яқин душман аскарларини асфаласофлинга жўнатади. Ва ўзи ҳам қаттиқ жароҳат олади. Маҳаш кўзини очганида ўзини госпиталда кўради. Ушбу жангда кўрсатган жасорати, довюркаклиги, ҳар қандай қийин вазиятда ҳам ортга чекинмаслиги, моҳир мерганлиги, ташаббускор командирлиги учун унга жамоадгилар «Оқ милтиқли йўлбарс» деб ном қўйган эди...

КҮЁШСИЗ ТОНГ

1944 йил. Могиловда бўлган жангда у яна бир бор ғалабани таъминлайди. Бу катта муваффақиятга пойдевор эди. Олға ҳаракатланаётган жангчиларни душман разведка қўшини ўқ ёмғири остида кутиб олади. Бу сафар сон ва техника жиҳатдан улар душмандан орқада эди. Лекин душман қанчалик тажрибали ва имконияти кўпроқ бўлмасин, Маҳаш улардан кўра чапдаст эди. Кўнгли сезарди. Олдинда уларни оғир жанг ва катта натижа кутарди. Негаки бу ерда фашист аскарлари Москвада бўладиган жанг учун тайёргарлик кўришган эди. Фашистларнинг 1945 йил апрелда бўладиган «амалга ошмаган ғалабаси» ҳақидаги махфий режа, ҳужум, техника ва аскарлар сони каби муҳим ҳужжатлар шу ерда сақланар эди. Фашист командирлари апрель ойида Москванн бутунлай йўқ қилиш режасини тузиб қўйишган эди.

тишни ўйламасди. Улар учун бир йўл бор: фақат олға!

Манзилга етгунча ўқ ёмғирдан пана бўлишнинг ягона имконияти бу кимнидир «хўрак» қилиш эди. Шундай мураккаб вақтда «хўрак» бўлишни командир ўз бўйнига олади. Аммо гуруҳ қаттиқ қаршилиқ қилади. Чунки йўлбошчиси қўшин ҳалокат ёқасига келишини билишарди. Декабрнинг узоқ туни. Балмагамбетов сафдоши Алексей Юни ўз ўрнига командир қилиб тайинлади, ўзи эса душман томонга йўл олди. Дарахларни паналаб борар экан, жасур жангчининг хаёлидан нелар ўтгани бизга қоронғи. Билганимиз, у ўлимни бўйнига олганди! Унга зулматли тун ёрдам берди. Душманнинг махфий объектларига яширин йўллар билан кириб, у ерга гранаталарни жойлаштиришга эришди. Могиллов осмони тонгни куёшсиз қарши олди. Бомбаларнинг портлаши, осмонга кўтарилган чанг-тўзон, кўкка ўрлаётган олов... Шунчалик даҳшатли эдики, таърифлашга тил ожиз. Бундан қаттиқ жазавога тушган фашистлар разведка қўшини тонг палласида ўзларига ҳужум қилганларни аёвсиз ўққа туттишди. Маҳаш Балмагамбетов салқинда жойидан ўқ еди... У эса тирик қолди. Энг асосийси, Москва сақлаб қолинди!

ҚАҲРАМОН!

СССР Олий Кенгаши Президиумининг фармонида асосан Маҳаш Балмагамбетов «Совет Иттифоқи Қаҳрамони» ва «Олтин юлдуз» медали билан тақдирланди. Унгача эса унинг иккита «Қизил Байроқ» ордени ва олтита медали бор эди.

Уруш тугаб, уйга қайтган қаҳрамон ўзи хоҳлагандай исми ва жисмига мос бўлиб, мардларча, ёруғ юз билан элга қўшилди. Уруш тугаган бўлса-да, у етказган талафотлар ўрнини қоплаш учун кўп йиллар кетди. Қаҳрамонимиз узоқ йиллар меҳнат отрядида хизмат қилди. 1977 йил 29 сентябрда вафот этди. Унинг мардоннавар ҳаёти ибрат ўлароқ қалбимизда мангу!

Айжамал ЖОЛДАСБАЕВА,
«Vatanparvar»

КЕЛИНГ, КИТОБ ЎҚИЙМИЗ!

«Сталиннинг 227-буйруғи бор эди – «Бир қадам ҳам орқага чекинманг!» Орқага чекинсанг – отишга ҳукм қилинасан!

ЙИҒИСИ ТОШ ЁРИБ, ЙЎЛ ПОЙЛАГАН ҚИССА

«...Одатий майдон. Ёмғирдан кейин ҳаммаёқ сув, лой. Ёшгина аскар тиз чўккан. Кўзойнак таққан, кўзойнаги тинмай тушиб кетади. У эса уни қайта тақиб олади. Ёмғирдан сўнг... Зиёли ленинградлик йигит. Уч линияли милтиқни олиб қўйишганди. Ҳаммамиз сафландик. Атроф кўлмакка тўла. Биз... Отмасликларини сўрайди. Ялиниб ёлворади. Уйда ёлғиз онаси қолганини айтиб қасам ичади. Йиғлай бошлайди. Шу он қоқ пешонасидан ўқ ейди. Милтиқдан. Сабоқ бўлсин деб отишди...»

Бу ҳақда гапириш мумкин эмасди. Узоқ вақтгача эсламадик... Ҳа, биз ғалаба қозондик, бироқ қандай қурбонлик эвазига?! Қандай даҳшатли қурбонлик?!»

«Урушнинг аёлдан йироқ қиёфаси» ҳужжатли асари, Нобель мукофоти соҳиби Светлана Алексиевич.

Бир неча йил олдин газетамизга ёш журналист ишга келди. Иسمи Чингиз экан. Билса, ҳазил, билмаса чин қабилида сўрадим:

– Исмингни ким қўйган? Чингизхондек лашкарбоши бўлсин, деган ниятда қўйишганми?

– Исмимни ойм қўйганлар, – деди жиддий оҳангда. – Ёзувчи Чингиз Айтматовга меҳрлари баланд бўлгани учун менга ҳам шу исмни қўйганлар.

Чингиз Айтматов... Адиб асарларининг деярли барчаси она тилимизга чеврилган. Асарларида Иккинчи жаҳон уруши мавзуси салмоқли ўрин тутди. «Эрта қайтган турналар» ини ўқиганмисиз? Иккинчи жаҳон урушининг тамом бўлганига 75 йил тўлаётган шу кунларда бу қиссани яна бир варақлаб кўринг-а.

Қиссада шиддатли ва қонли жанглар тасвири йўқ. Бироқ кичик бир овулдан бениҳоя олисларда кечаётган урушнинг акс садоси,

фожиаларига гувоҳ бўласиз.

Ўқиймиз: «Биринчи паҳлавон – Султонмурот... у ўн бешга кирган эди. Унинг отаси эса оталарнинг ичида энг зиёди, бу пайт узоқ сафарда – катта урушда эди. У ўзининг жанговар оти – Чопдорни Султонмуротга қолдирди. Султонмуротнинг кичик укаси Ажимурот ҳам бор.

Иккинчиси – машхур паҳлавон Онатой ботир эди... қарийб ўн олти ёшга кириб қолганди... Онатойнинг отаси ҳам улкан урушда, узоқ сафарда эди.

Учинчи паҳлавон – ёқимтой йигитча Эркинбек ботир эди... Гоҳо у маъюс ух тортиб, пинҳона йиғлаб ҳам оларди. Унинг отаси ўша узоқ сафарда Москвани ҳимоя қила туриб, қахрамонларча ҳалок бўлган эди.

Тўртинчи паҳлавон – Эргаш ботир эди... Унинг отаси ҳам жангу жадалда – узоқ сафарда.

Бу ботирларнинг ичида бешинчиси – Куббатқул ботир эди!.. Отаси ўша узоқ сафарда, ўша жангу жадалда, Белоруссия ўрмонларида қахрамонларча ҳалок бўлган».

Азиз ўқувчи, паҳлавон, ботирларнинг ёшларига сиз ҳам эътибор бердингизми? Ўн тўрт билан ўн

Ажимуротни ўзи билан отаси урушдан қайтганда кутиб олгани бирга чиқамиз, деб ваъда берганини эслади. Йўқ, энди ҳеч қачон Ажимурот билан отаси фронтдан қайтганида Чопдорга миниб, отни чоптириб уни станцияда кутиб олишолмайди. Улар энди Оқсой

олтининг ўртаси... Овулда оталарининг ўрнида қолган ботирлар, болалигини урушга бой берган паҳлавонлар.

Улар ҳақида ўқияпман-у, шаҳрисабзлик Омон ота Бобоевнинг деганлари ёдимга тушди: «Менинг болагим бўлмаган. Мактаб ҳам кўрмадим. Уруш эди... Фронт ортида катталар билан ёнма-ён меҳнат қилдим».

Уруш эрта улғайтирган болалар, уруш болалари. Инсон барча нарсани рақамларда кўришни, рақамларда белгилаш ҳадисини олган. Уруш ўғирлаган болалиқнинг қиймати қандай рақамлар билан белгиланса?! Умуман, бу ўлчов рақамларга сиғармикан?!

«Эрта қайтган турналар» дан **ўқиймиз:** «Хатни обориб бераман... Бир четга қақриб, танаффусда бераман. Сен эса бунинг эвазига отам фронтдан қайтиб станцияга келганида, ҳамма уни кутиб олишга шошилганида, мени ҳам бирга олиб борасан. Иккаламиз Чопдорга миниб, уни елдирганча ҳаммадан олдин етиб борамиз. Сену мен. Чопдор ахир сеники-ку энди. Сен олдинда, мен орқанга мингашиб чоптириб кетамиз. Чопдорни дарров отамизга бериб, ўзимиз ёнма-ён югурамиз, онам, бошқа ҳамма одамлар эса бизни кутгани чиқишади...»

Бу кичкинтой Ажимуротнинг орзуси, акасини ҳам умидлантган мусаффо бир интиқлик, соғинч. Аммо... отанинг урушдан қайтган-қайтмаганини билмайсиз. Эҳтимол, мана бу ҳолат жавобдир: «Шунда у ўрнидан туриб, орқага тисарилганча, алам билан хўнграб йиғлаб юборди. Энди ўзини ҳеч нима ва ҳеч қандай йўл билан овутолмас, кимсасиз тунги Оқсойда уни юпатадиган ҳеч зог йўқ эди. У йиғи аралаш

ерларига мўлжалдаги донни эка олишмайди. Энди улар тишлари ойнадай ялтираган плугларни судраб Оқсой далаларидан қайтганларида тантанали, қувончли кун бўлмайди... Умидлари чил-чил бўлди. У шунинг учун йиғламоқда эди...»

Бунинг сабабини билишни истайсизми? Унда «Эрта қайтган турналар» ни ўқинг. Ўн беш ёшли боланинг лаҳзалар ичида қай тариха матонатли инсонга, матонатли эркакка айланганини билишни истасангиз, бу қиссани ўқинг.

Чингиз Айтматовнинг асарлари орасида «Сомон йўли» ни шоҳ асар деб севиб ўқийман. Унда жуда оддий ва... буюк Она қисаси бор.

Ўқиймиз: «Ўша шақ-шук қуюн ичида ярқ-юрк этган вагонларнинг дераза-эшиқларига тикилиб, Майсалбегим шунда ўтиб кетмадим, деган ўй буткул вужудимни титратиб, осимдан оғдирди. Филдирактар остидаги қўш излар менинг зирқираган юрагимдек, ўшанда зинг-зинг этиб турарди. Айт-чи, дунё таянчи Ер, қайси замонда, қайси она ўшандек ўз боласини бир кўрарга зор бўлиб, кўзидан қонли ёш тўкиб, йиғиси тош ёриб, йўл пойлади экан?»

– Айтилмайман, Тўлганой. Сенинг замонингдагидек уруш оламда бўлгани йўқ.

– Бўлмаса, ўшандек йўл пойлаган онанинг энг сўнгисини мен бўлай! Илоҳим, менингдек темир йўл кучоқлаб зор қақшаган банд бўлмасин-э».

Бундай Она ҳақида ўқимаслик мумкинми?! Бу асарни ўқишингизга ишонаман, ўқиб чиққан бўлсангиз, қайта қўлга олганингизни юрагим сезади.

Инобат ИБРОҶИМОВА,
«Vatanparvar»

МАҲМУДУҶА БЕҲБУДИЙ

Туркистон жади́дчилик ҳаракатининг бонийсидир

Ҳаёт йўли

Маҳмудхўжа Беҳбудий 1875 йилнинг 19 январида (ҳижрий 1291 10-зулҳижжа) Самарқанд яқинидаги Бахшитапа қишлоғида руҳоний оиласида дунёга келган. Отаси Беҳбудхўжа Солиххўжа ўғли туркистонлик, Аҳмад Ясавийнинг авлодларидан, она томондан бобоси Ниёзхўжа урганчлик бўлиб, амир Шоҳмурод замонида (1780 – 1785) Самарқандга келиб қолган.

У дастлаб Самарқанд мадрасасида, сўнграқ Бухорода яхшигина таҳсил кўрган. Анъанавий таҳсил, сўнгра эса ўз устидан кўнрт ва сабот билан ишлаш орқали у шариятнинг юксак мақомлари – кози, муфти даражасигача кўтарилади.

1899-1900 йилларда Беҳбудий бухоролик дўсти Ҳожи Бақо билан ҳаж сафарига чиқади.

«1318 санаи ҳижрияси тавофи Байтуллога Кавказ йўли ила Истамбул ва Миср ал-Қоҳира воситаси-ла бориб эдим. Муддати сафарим саккиз ойдан зиёда чўзилуб эди», ёзди Беҳбудий бу ҳақда. Дунё кўриши исиз кетмайди. Сафар янги мактаб ҳақидаги қарашларини мустаҳкамлайди. Унинг ташаббуси ва ғайрати билан 1903 йилда Самарқанд атрофидаги Ҳалвойи (С. Сиддиқий), Ражабамин (А. Шакуррий) қишлоқларида янги мактаблар ташкил топди. Адиб ушбу мактаблар учун дарсликлар тузишга киришади. Кетма-кет унинг «Рисолаи асбоби савод» (1904), «Рисолаи жуғрофияи умроний» (1905), «Рисолаи жуғрофияи Русий» (1905), «Китобат-ул атфол» (1908), «Амалиёти ислом» (1908), «Тарихи ислом» (1909) каби китоблари пайдо бўлади. Маҳмудхўжа 1903-1904 йилларда Москва, Петербургда боради, 1906 йилда Қозон, Уфа, Нижний Новгородда бўлади. Булар саёхат эмас, хизмат сафари эди. Масалан, Нижний Новгородда 1906 йилнинг 23 августидан Россия мусулмонларининг турмушу ва маданияти муаммоларига бағишланган курултой чақирилади. Беҳбудий бу курултойда Туркистонлилар гуруҳини бошқаради ва катта нутқ сўзлайди.

Театр керак

Маърифат учун биргина мактаб кифоя қилмасди. Замон ва дунё воқеалари билан танишиб бормок, миллат ва Ватанинг аҳволдан, кундалик ҳаётдан огоҳ бўлмок керак эди. Бинобарин, миллат учун шундай ойна керак эдики, унда у ўз қабоҳатини ҳам, малоҳатини ҳам кўра олсин.

Мана шу эҳтиёж ва зарурат Беҳбудийни театр ва матбуот сари бошлади. «Падаркуш» шу тариха майдонга келди. Тавалло. Бу бежиз эмас. Хуллас, 1911 йилда ёзилган «Падаркуш» драмаси 1913 йилдагина босилиб чиқади. Китоб жилдидаги «Бородино жанги ва Русиянинг французлар босқинидан халос бўлишининг юбилей санасига

бағишланади», деган ёзув ва унинг Тифлис цензурасининг руҳсати билан чоп этилиши шунини кўрсатадики, иш осон кўчмаган. Пьеса босилиб чиққандан кейин ҳам уни сахнага қўйиш учун яқин бир йил вақт кетди. Муаллиф бу ҳақдаги хатларга жавобан киноомуз: «Туркистонда бекор одам йўқки, халқ учун ишласа. Бекор киши йўқки, театру сахнасига чиқиб, «масхарабозлик» қилса», деб ёзган эди.

«Падаркуш» – ўзбек драмачилигининг ҳамма яқдил эътироф этган биринчи намунасидир. Мутахассислар уни ҳам жанр, ҳам мазмунига кўра янги ўзбек адабиётини бошлаб берган бир асар сифатида баҳолайдилар. Муаллиф «Миллий фожиа» атаган, 3 парда 4 манзарали бу драма ҳажман жуда ихчам, мазмунан ниҳоятда содда ва жўн. У жаҳолат ва нодонлик, ўқимаган боланинг бузуқ йўлларга кириб, ўз отасини ўлдиргани ҳақида хикоя қилади. Орқа-олдини ўйламаган бойнинг Тошмурод исми ўғли бор. Ўғли ўқимаган. Бой атрофдагиларнинг гапига кирмайди, ўғлини ўқитмайди, оқибатда у кўча безориларига қўшилади. Ресторанда машаққат пули етмай, шерикларини тунда уйига бошлаб келади. Бой уйғониб, уларни сезиб қолади. Лекин бойни ўлдириб, пулини олиб кетади.

Хулоса: жаҳолат ва нодонлик отанинг ҳам, боланинг ҳам бошига етади. Агар бутун миллат шу аҳволга тушса-чи?!.. «Падаркуш» дастлаб Самарқандда 1914 йилнинг 15 январида сахнага қўйилди. «Халқ ниҳоят кўп келиб, белат етмагани ва жойини йўқлиги

учун уч-тўрт юз киши қайтиб кетди», деб ёзди маҳаллий матбуот.

Тошкентда 1914 йилнинг 27 февралда Авлонийнинг «Турон» труппаси Колизей (ҳозирги Савдо биржаси биноси)да ўз фаолиятини мана шу «Падаркуш» билан бошлаган эди. Спектакль олдидаан машҳур Мунавварқори театрининг жамият ҳаётидаги роли ва ўрни ҳақида нутқ сўзлайди. Бой ролини Абдулла Авлонийнинг ўзи ижро этади. Маҳаллий матбуот бу кунни «тарихий кун» деб ёзди.

Беҳбудий ва матбуот

1913 йилдан Беҳбудий матбуот ишлари билан шуғулланади. Апрельдан «Самарқанд» газетасини чиқаради. Газета туркий ва форсий тилларда, ҳафтада икки марта, дастлаб икки, сўнгра тўрт саҳифада чоп этилган. 45 та сонидан кейин моддий танқислик туфайли кишичи тўхтаган. Ўша йилнинг 20 августидан у «Ойна» журналинини чиқара бошлайди. Бу суратли ҳафталик мажалла асосан ўзбек тилида бўлиб, унда ихчам форсий шеърлар, мақолалар, русча эълонлар ҳам бериб бориладди...

«Боша ҳафтада бир марта ва иккинчи йилдан эътиборан 15 кунда бир қатла чиқиб, йигирма ой чамаси давом қилди... Кавказ, Татаристон, Эрон, Афғонистон, Ҳиндистон ва Туркиягача тарқалар эди... Жади́дларнинг севикили журналлари эди».

Беҳбудий шу йиллари нашр ишлари билан қизғин шуғулланди. «Наширёт Беҳбудия» номи билан ўз хусусий наширётини очди. Фитратнинг «Баёно-

ти сайёҳи ҳинди» асарини 1913 йилда русчага таржима қилдириб, нашр этди. Туркистон харитасини тузиб, босмадан чиқарди. Кутубхонани йўлга қўйди. Ўша давр вақтли матбуотида «Беҳбудий кутубхонаси» ҳақидаги хабарларга тез-тез дуч келасиз.

«Эшитар қулоқ, англари ақл бер...»

1914 йилнинг 29 майида Беҳбудий иккинчи бор араб мамлакатларига саёхатга отланади.

Муаллиф саёҳати арафасидаги кайфиятни шундай ифодалайди. «7 санадан бери икки дафъа Бухоро ва бир дафъа Фарғонани зиёратидан бошқа сафарга чиққанам йўқ эди. Азбаски, тириклик касалига мубталолик, рўзгор қайдиға гирифторлик саёхат неъматидан маҳрум этар. Етти йиллик хонанишинлик, дигар тарафдан алоийқи рўзгор, тижорат ва 7-8 рисоалар тахрир ва нашри, дорулқазо ишлари, хусусан, бир санадан бери собиқ «Самарқанд» жаридаси ва ҳозирги «Ойна» идорасининг ишлари руҳан ва жисман заиф этди. Аъзоу ҳавосларга касолат пайдо бўлди. Сингир (асаб)... ғайри мунтазам ишлайдур. Атиббо истироҳат ва саёхатга машварат берарлар. Табиат у қадар ноқобил ва бузуқки, саёхатдан ҳам нафрат этар, истамаз».

Шунга қарамасдан, сафарга чиқмаса, бўлмайди. Аввало, «Кутубхонаи Беҳбудия» учун Истамбул, Миср, Крим, Кавказ, Қозон, Русия ва хорижийнинг манзаралари, иморатлари, кишиларнинг суратлари, турли-туман қолип (клише)лар ва яна бошқа жуда кўп нарсалар керак. Хуллас, бормаса бўлмайди. Маршрут: Кавказ, Крим, Истамбул, Юнонистон, Байрут, Миср Қоҳираси ва яна орқага – Истамбулга қайтиб, темир йўл билан Булғористон, Австрия ва Берлин орқали Русияга, ундан Туркистонга келиш. Муддати икки ой.

Саёхат хотиралари ҳар жиҳатдан ғоят муҳим бўлиб, Беҳбудий уларни ўз журнали «Ойна»нинг 1914 йил сонларида мазкур ном остида пешма-пеш бериб боради.

«Саёхат хотиралари»нинг биринчи қисми журналнинг 14 июнь 34-сонидан чоп этилган. Муаллиф унга «31 май, Баҳри Ҳазар, Маҳмудхўжа» деб имзо чекади.

Муаллиф бу мемуарларда йўл таассуротларига, машҳур ёҳуд оддий кишилари билан учрашувларининг ибратли томонларига кенг ўрин беради. Қайси шаҳарга бормасин, унинг тарихи, обидалари, у ердан чиққан буюк зотлар ҳақида маълумотлар тўплайди, турли-туман миллатлар, уларнинг урф-удумлари, турмуш маданияти билан кизиқади. Қишлоқлардаги деҳқончиликдан тортиб, шаҳарлардаги эскалатор («осонсур»)гача унинг эътиборидан четда қолмайди. Айниқса, дин, эътиқод масалаларига катта аҳамият беради. Қадимий муқаддас обидалар, Расулulloх (с.а.в.) пойқадами теккан қутлуғ даргоҳлар, хусусан, Қуддуси шарифдаги машҳур Масжид-ал-Ақсо зиёратидан ниҳоясиз завқ-шавққа тўлади. Саждага бош қўяркан, дилининг туб-тубидан Оллох иштиёқи қалқиб чиқади.

Муаллиф Оллохга нидо қилади: «Илоҳо, у азиз ва фалон бандаларинг ҳурматиға бизга басират бер. Эшитар қулоқ, англари ақл бер... Эй Оллоҳи

КАДРИЯТ

Муқаддас Рамазон фазилатлари

Кўкни қизартирган сўнгги
шафақлар,
Уфқ ортига ниҳон бўлган
бу замон,
Соғинч кўзларидан
тўқилган ёшлар
Бир-ла безалганда
гардиши осмон.
Раҳмат хазинасин очқичи

Бўлиб,
Кўкка кўтарилди мисоли камон.
Феруза гумбазли осмон тоқига,
Чиқибдур муборак моҳи

Рамазон!

Аллоҳ таолога беадад ҳамду санолар бўлсинки, ўн бир ойга чўзилган соғинч ва иштиёқдан сўнг ниҳоят ойлarning султони, эзгулик ва хайр мавсуми, тоат ибодат фасли, саховату дуо, таровеху Қуръон оий бўлмиш муборак моҳи Рамазон ўзининг таровати, саховати ва баракоти билан оламга ташриф буюриб, бошимиз узра раҳмат соябони бўлиб турибди.

Жаннатмакон ўлкамининг мўмин-мусулмонлари ойлarning энг улуғи ва энг фазилатлиси бўлмиш бу ойни бир олам шодлиғу қувонч билан кўтиб оломқдалар. Ҳамма бир-биридан ширин, бир-биридан эзгу орзу-умидлар оғушида. Кимдир Рамазон рўзасини бу йил тўлиқ тутиб, ўттиз кун мобайнида таровехларда Қуръон хатмига сомеъ бўлиб, кўплаб савоб орттириш ниятида бўлса, кимдир бу санокли кунлар мобайнида Қуръони каримни тўлиқ ўқиб тушириш илинжида. Кимдир бу бебаҳо ва бетакрор тоат мавсумида ўзини ҳар томонлама ислоҳ этиб, хатоларини тузатиш, ҳасад, гина-қудурату, хусумат каби маънавий иллатлардан қалбини мусаффо этиб, ўзи учун покиза ҳаёт саҳифасини очишни қасд қилган бўлса, яна кимдир хайрли ишлар учун бошқа вақтлардагидан кўра кўпроқ ажру савоблар бериладиган бу қимматли фурсатларни ғанимат билиб, меҳру муруват, саховат ва сила раҳм каби олижаноб ишлардан имкон қадар кўпроқ захира тўплаш мақсадида Рамазоннинг келишига интиқ.

Ҳа, азизлар, Рамазон мана шундай ўхшашли йўқ, фазилатда тенги йўқ муборак ой. У эзгулик сайли, тоат мавсуми, яхшиликлар мусобақасидир. Утган улуғларимиз Рамазонга шундай интиқ бўлишар эдики, ҳатто ойлар давомида «Эй Аллоҳ, бизларни Рамазонга эсон-омон етказ!» дея Яратганга илтижолар қилардилар. Рамазон келиб, унинг ҳар лаҳзасини эзгу амаллар учун захира қилишгач, яна бир неча ойлар давомида «Эй Аллоҳ, биздан Рамазондаги амалларимизни қабул эт!» дея тинмай дуода бўлардилар. Солиҳ салафларимизнинг Рама-

зонга муносабатлари ана шундай эди. У зотлар бутунбошли йилга Рамазон орқали назар солганлар. Рамазонни йилнинг асоси ва меҳвари деб билганлар.

Раҳмат нафҳаларидан бири Рамазон ойидир. Бу ой бошқа ойларга нисбатан фазилату устунлиқда бамисоли қуёшнинг бошқа сайёраларга нисбатан устунлиги кабиридир. Аллоҳ таоло Рамазон ойини бошқа барча ойлardan олий ва муфассал қилди. Уни кўплаб буюқ фазилатлар ва улуғ имтиёзлар билан хошлади. Имом Табароний ибн Аббос (розияллоху анҳумо)дан ривоят қилинган ҳадисда Набий (соллаллоху алайҳи васаллам): «Ойлarning энг афзали Рамазон ойидир», деганлар.

Рамазон ойининг фазилатларини санаб тугатиб бўлмайди. Ислонинг бош манбаи, инсониятнинг қиёматгача ҳаёт дастури Қуръони карим шу ойда нозил бўлгандир. Ушбу ойда ислом тарихига зарҳал ҳарфлар билан ёзилган жуда кўп оламшумул воқеалар содир бўлган. Шу боис бутун дунё мусулмонлари ушбу табарруқ ойни солиҳ амаллар ва Аллоҳ розилиғи йўлидаги ибодатлар ойига айлантиришади.

Рамазон Қуръон ойидир. Қуръон билан рўза оий орасидаги мустаҳкам алоқа ва боғлиқлиқни Рамазоннинг илк кун кириши биланок ҳар бир мусулмон киши ўз қалбининг туб-тубидан ҳис этади. Бу ўта кучли муҳаббат ва қизиқиш билан Роббисининг Китобини мутолаа қилишга киришади. Унинг оятлари борасида тафаккур юрилади. Унда келтирилган қиссалару хабарлардан ибрат олади. Аллоҳ таоло деди: «Рамазон оий – одамлар учун ҳидоят (манбаи) ва тўғри йўл давомида эътиқоти ҳужжатлардан иборат Қуръон нозил қилинган ойидир» (Бақара сураси, 185-оят).

Тафсир китобларида келишича, Қуръони карим Рамазон ойининг Қадр кечасида Лавҳи маҳфуздан дунё осмонига туширилган. Сўнгра йигирма уч йил давомида воқеа-ҳодисалар ривожига мувофиқ равишда бўлиб-бўлиб Пайғамбаримиз (соллаллоху алайҳи васаллам)га индирилган.

Салафи солиҳларимиз ҳам бу муборак ойда Қуръони карим учун алоҳида эътибор ва вақт ажратганлар. Фақиҳ олимлар ҳам бу ойда или билан шуғулланишни бутунлай йиғиштириб ёки қайтариб, Қуръон мутолаасига иқбол этганлар.

Рамазон хайр-саховат ойидир. Пайғамбаримиз (соллаллоху алайҳи васаллам) бу ойда бошқа ойларга қараганда янада сахийроқ бўлиб кетардилар.

Абдуллоҳ ибн Аббос (розияллоху анҳу) айтадилар: «Расулulloх (сол-

лаллоху алайҳи васаллам) одамларнинг энг саховатлиси эдилар. Ул зотнинг саховатлари Рамазон ойда – ҳар кеча Жаброил (алайҳиссалом) Ул зотга Қуръонни таълим бериш учун ҳузурларига ташриф буюрадиган пайтларда – айниқса чўққисига чиқарди. Дарҳақиқат, Аллоҳнинг Расули (соллаллоху алайҳи васаллам) одамларга яхшилик билан муруват кўрсатишда шиддат билан эсаётган шамолдан-да учқурроқ эдилар» (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривоятлари).

Шунинг учун ҳам қадимдан мусулмонлар Рамазон кирганда ҳар галгидан саховатлироқ бўлишга одатланганлар. Давлатманд кишилар закотларини ҳам айнан Рамазонда адо этишлари ҳам шундан. Бу ойнинг баракасидан ҳар бир ой баҳраманд бўлиб, мўминлар қалби ҳурсандлик ва шодлик кириши учун одамлар алоҳида Рамазонга ҳос хайру эҳсонлари билан бир қаторда закотларини ҳам шу ойда чиқарадилар.

Бу ой тунги намозлар ва нафл ибодатлар оий ҳамдир. «Пайғамбар (соллаллоху алайҳи васаллам) Рамазон кечаларини ибодат билан ўтказиб чиқардилар. Қачон ойнинг охириги ўн куни келса, оила аъзоларини ва намозга кучи етадиган катта-ю кичикни уйғотардилар (Имом Муслим ривояти).

Рамазон ойдаги тунги намозлар фикҳ истилоҳида «таровех» дейилади. Бу намозни ўқиш барча мусулмонлар учун суннат ҳисобланади. Мусулмонлар гофил қолиб, бу намозни ўтказиб юбормасликлари керак. Чунки Рамазондаги нафл намозлар учун бериладиган улуғ савоблар бошқа ойлarda берилмайди.

Рамазон раҳмат ойидир. Рамазонда Аллоҳ таолонинг раҳмати жўш уради. Имом Муслим ривоят қилган ҳадисда: «Рамазон бўлганда раҳмат эшиклари очилади», дейилган. Рамазоннинг аввалги ўн кунлиги нафақат ойнинг, балки йилнинг «раҳмат кунлари» ҳисобланади.

Рамазон – мағфират оий. Унинг ўртадаги ўн куни нафақат ойнинг, балки йилнинг «мағфират кунлари» ҳисобланади. Рамазон фазилати ҳақида Салмон (розияллоху анҳу) қилган ривоятда Расулulloх (соллаллоху алайҳи васаллам): «У аввали раҳмат, ўртаси мағфират ва охири дўзахдан озод бўлиш фурсати бўлган ойидир», деганлар.

Рамазоннинг охириги кечаси мағфират кечасидир. Абу Ҳурайра (розияллоху анҳу) айтади: «Расулulloх (соллаллоху алайҳи васаллам) дедилар: «У (Рамазон)нинг охириги кечасида рўзадорларнинг гуноҳлари кечирилади», дедилар. Улар: «Эй Аллоҳнинг Расули, у Қадр

кечасими?» деб сўрашди. Расулulloх (соллаллоху алайҳи васаллам): «Йўқ, лекин ишчи ишини адо этганидан сўнг ажри – ҳақ тўла қилиб берилади», дедилар (Имом Аҳмад ривояти).

Рамазон дўзахдан озод бўлиш ойидир. Рамазон ойда жаннат дарвозалари очилиб, дўзах эшиклари ёпилади. Чунки бу ойда жаннатга кириш учун сабаб бўлган хайрли ишлар ва солиҳ амаллар кўпроқ бажарилади, дўзахга кириш учун сабаб бўлган гуноҳ-маъсиятлар ва ярамас, жирканч, уятли ишлар камроқ содир этилади. Жаннат дарвозалари мусулмонларни хайрли ишларга шошилишга тарғиб қилиб ҳам очилади. Дўзах эшиклари эса гуноҳлардан қайтган, истиғфор айтган, афсус-надомат чеккан, қайта қилмасликка ният қилган ҳолда таъба қилишга тарғиб қилиб ёпилади. Натижада бу ойда вафот этган ва руҳи дўзахга маҳкум қилинган кимсалар бу ойнинг шарофати ила шу ойнинг охиригача дўзахга киритилмай туради. Жаннатнинг барча дарвозалари очилиши Рамазон ойда Ер юзига Аллоҳнинг раҳмати кўп нозил бўлишига ҳам ишорадир. Унинг охириги ўн кунлиги «дўзахдан озод бўлиш» кунлари саналади. Шу билан бирга, Рамазонда ҳар кеча сон-саноксиз кишилар дўзахдан озод қилинади. Имом Термизий ривоят қилган ҳадисда Расулulloх (соллаллоху алайҳи васаллам): «Рамазонда ҳар кеча Аллоҳнинг дўзахдан озод қилинадиган бандалари бор», деганлар.

Рамазон – дуо оий. Рамазон ойининг ҳар кунига қабул бўладиган бир дуо бор. Расулulloх (соллаллоху алайҳи васаллам) марҳамат қилиб дедилар: «Албатта, Рамазоннинг ҳар кунига барча мусулмонлар учун қабул бўладиган бир дуо бор» (Имом Аҳмад, Баззор ва бошқалар ривояти). Агар бу дуо рўза пайтида, айниқса, ифтордан салгина олдин қилинса, мақсадга мувофиқ бўлади. Яна Расулulloх (соллаллоху алайҳи васаллам) айтадилар: «Уч кишининг дуоси қайтарилмайди: адолатли имом, рўзадор то ифтор қилгунча ва мазлумнинг дуоси» (Ибн Можа, Термизий, Аҳмад ибн Ханбал, Байҳақий, Ибн Ҳиббон, Таълисий, Ибн Хузайма ва Исҳоқ ибн Роҳавайҳлар ривояти).

Бу зикр қилинганлар Рамазон ойининг барча фазилатларини тўла қамраб ололмайди, балки мазкур фазилатлар олдида дарёдан айрим томчилар, холос. Йўқса, унинг фазилату хусусиятларини санаб адоғига етказиш мушкулдир.

Интернет материаллари асосида тайёрланди.

ГАЛАБАНИНГ 75 ЙИЛЛИГИ

Мардларни мадҳ этган ҳарбий журналист

Иккинчи жаҳон уруши воқеаларига, жанггоҳлардаги жасорату унутилмас хотираларга эътибор қаратсангиз, фронтда ҳарбий журналистларнинг ўрни қай даражада залворли бўлганига гувоҳ бўласиз. Улар бир қўлида қурол, бир қўлида қалам билан душманга қарши жанг қилган, баъзилари жанггоҳларда ҳалок бўлган. Фронтда бошқа тиллар қатори ўзбек тилида ҳам ўндан зиёд газеталар чоп этилган: «Ватан шарафи учун», «Ватан учун», «Бонг», «Совет жангчиси», «Душманга қарши олға», «Фронт ҳақиқати», «Суворовчи», «Қизил Армия», «Қизил аскарлар ҳақиқати»...

Фронт газеталаридан ташқари армия ва корпусларда ҳам ўзбек тилида газеталар нашр қилинган. Уларда таниқли ёзувчи, шоир ва журналистларнинг мақола, очерк ва шеърлари бериб борилган. Жангчи қалам аҳли борки уруш оловида кўкрак тутиб ижод қилган, асарлари ила жангчиларимизга руҳан таянч бўлиб, куч, дадиллик, жасорат бахш этишган.

Илёс Муслим, Назармат Эгамназаров, Ёнғин Мирзо, Ҳабиб Турсунов, Мели Жўра, Йўлчи Билолов, Душан Файзий, Султон Жўра, Султон Акбарий, Ҳамид Файзий, Маъруф Ҳаким, Тўғон Эрназаров, Аширмат Эгамназаров, Шариф Бўлатов, Рустам Абдураҳмонов... Бу рўйхат юзларни ташкил этса, ажабмас.

Фронт газеталарида хизмат қилган катта ёзувчиларимиз – Мирзакалон Исмоилий, Назир Сафаров, Зиннат Фатхуллин, Иброҳим Раҳим, Мумтоз Мухамедов, Шухрат, Адҳам Раҳмат, Адҳам Ҳамдам ўзбек жангчиларининг жасоратини ёритишда ёш қалам соҳибларига намуна бўлган. Улар жанг майдонларида, қорли оқопларда, қалин ўрмон ва ботқоқликларда, разведка сўқмоқларида, отишмалар авж олган вайрона шаҳар ва қишлоқларда, ҳатто жанговар самолётларда жангчиларимиз билан бирга бўлишган, уларнинг мардлиги ва қаҳрамонлигини қаламга олган.

Пулемётчи ва ҳарбий муҳбир

Иккинчи жаҳон уруши фронт газеталарида хизмат қилган ёзувчи ва журналистларнинг ҳар бири ҳақида китоб тайёрласа арзийди. Мен ўзини «бир умр ҳарбий муҳбир», дея таърифлаган жангчи-ёзувчи Адҳам Раҳмат ҳақида сўз юритишни лозим топдим. Бунга сабаб, республикамизнинг турли ҳудудларида бўлиб, уруш қаҳрамонлари тўғрисида мақола тайёрлаш жараёнида, уларнинг яқинлари Адҳам Раҳмат ҳақида тўхталиб, илиқ фикрлар билдиришди.

Яъни фидойи ёзувчи нафақат урушда, балки урушдан кейин ҳам умрининг сўнгига қадар Иккинчи жаҳон уруши қаҳрамонлари ҳақида қалам тебратди. Уларнинг хонадонларида бўлиб, урушдан омон қайтганлари билан дилдан суҳбатлашди, қора хат эгаларининг яқинлари билан эса дардлашди, диллашди, қаҳрамонликларини асарларига муҳрлади.

Шоир ва драматург, болалар ва ёшлар адабиётига салмоқли улуш қўшган, республика матбуотининг илк захматкашларидан бири бўлган Адҳам Раҳматнинг ижоди Иккинчи жаҳон урушидан сўнг катта бурилишга юз тутди. У уруш йиллари ва урушдан сўнг умрининг кўп қисмини, ижодий изланишларини она элимизнинг баҳодир фарзандлари жасоратиغا бағишлади.

Уруш бошланганда Адҳам ака Ўзбекистон радиоқўмитасида муҳаррир бўлиб ишларди. 1942 йилнинг бошида кўнгилчилар қаторида фронтга отланган ижодкор Олмаотадаги кичик командирлар курсида пулемёт бўлими командири бўлиб жангга боришга тайёрлана бошлади. Лекин уни Иванова шаҳридаги ҳарбий-сиёсий мактабга юборишди. У бу ерда ҳарбий комиссар, яъни сиёсий ходим бўлиши керак эди. Бирок давр талабига кўра, рус бўлмаган бошқа миллат вакиллари учун ҳам ўз тилларида газета чиқариши мажбурияти туғилди. Урушга қадар бир қатор тахририятларда фаолият юритган Адҳам Раҳматга Ғарбий фронтда «Қизил аскарлар ҳақиқати» номи остида газета чиқариши масъулияти юкланди. Шундай қилиб унинг ижодиди янги саҳифа – жанговар асарлар ёзиш имконияти очилди.

Дастлаб газетани ёлғиз ўзи юрита бошлаган ижодкорга Иброҳим Раҳим, Ҳамид Файзий, Абдулла Шарафутдинов каби ёзувчи ва журналист қуролдошлари ёрдамга келишди. Ҳарбий тахририят кейинчалик – Наби Жабборов, Маъруф Ҳаким, Ҳаким Ҳусанов, Ғани Маликов каби ҳарбий муҳбирлар билан мустаҳкамланди. Улар жанг майдонларида фашистларни доғда қолдириб, ўлимга чап бериб, мардона ғалаба қозонаётган ботир ўзбек ўғлонлари ҳақида жасоратномалар ёза бошлашди. Газета ўз вақтида ва сўнгги жанг тафсилотлари ила чиқиси шарт эди. Бунинг учун қаламкашлар олдинги марраларга бориб, очерк ва хабарлар тайёрлардилар. Гоҳида жанг устидан чиқиб, қўлларига қурол олиб ҳамлага ўтган вақтлари ҳам бўлган. Мана шундай жараёнлардан бирида ҳарбий журналист кичик лейтенант Абдулла Шарафутдинов жангдан ҳалок бўлади.

Адҳам Раҳматга ҳам жанггоҳларда ажал нафаси неча бор дахл қилган. Аммо у доимо олдинги маррадаги жангчилар орасида бўлиб, уларнинг

жасоратини лавҳаларга муҳрлашдан чекинмасди. Жангчи ёзувчи ва журналист Назармат ўзининг фронт газеталари ҳақидаги «Адолат жарчилари» номли хотираларида «Қизил аскарлар ҳақиқати» газетасини куйидагича эътироф этади: «Ёзувчи Адҳам Раҳмат урушнинг энг қизгин пайтида 1942 йилнинг августидан Ғарбий фронтга келади. Уни жанг майдонидан кўмондонлик чақириб олади ва ўзбек тилида фронт газетасини чиқариши зарурлигини унга буюрадилар... Газета Ғарбий фронтда фашист босқинчиларининг қонли йўлини тўсиб, уларга қақшатқич азодлик бераётган ҳамюрт жангчиларимиз орасига етиб боради, уларни олдинги марраларда кеча-кундуз давом этаётган жангларда жасоратлар кўрсатишга чорлайди, жангларда мардлик ва матонат кўрсатаётган ўзбек йигитларининг севимли рўзномасига айланади. Улар ўзларининг кундалик жанговар ҳаёти, орзу-умидлари, эзгу ниятлари, она юртларидан келаётган хат-хабарлар ҳақида газетга ёзиб турадилар... «Қизил аскарлар ҳақиқати» жамоаси урушнинг охиригача баҳодир жангчиларимизнинг қадрдон маслаҳатчи дўсти бўлиб қолди, уларни янги жасоратларга олтантирди, ғалаба йўлларида азодлик жарчисига айланди».

Умрини уруш қаҳрамонларини ёритишга бахш этган ижодкор Адҳам Раҳмат газетга муҳаррирлик қилиш давомида нафақат очерк ва мақолалар, балки шеърлар ёзар, назмий ижоди билан ҳам жангчилар руҳиятига кўтаринкилик бахш этарди. Ижодкор ўзи ҳақидаги «Бир умр ҳарбий муҳбир» номли эсдаликларида бунинг шундай

изоҳлайди: «Мен уруш даври ичида «Мени кут», «Шинель», «Фаргона», «Йиқит ёвни», «Автоматчилар қўшиғи», «Брянск ўрмонларида», «Оталар мададкор», «Гитлернинг мотам қўшиғи», «Онамнинг айтганлари», «Ўғлининг жавоби», «Мардлик меросидир» каби ўнлаб шеърлар ёздим. Қизил армиянинг бош сиёсий бошқармаси агитация-пропаганда бўлими меннинг «Мени кут», «Сен қаерлик?» каби шеърларини кўп минг нусхада варақа қилиб босиб чиқарди ва барча фронт жангчиларига тарқатди. Совет армияси марказий уйининг топшириғи билан «Қизил аскарлар куйлайди» номли тўппам туздим. Бу китоб ҳам кўп нусхада босилиб чиқди...»

Мен Ўзбекистон телеграф агентлигининг фронтдаги махсус муҳбири ҳам эдим. Мен ЎзТАГА ўзбек жангчиларининг жасорати ҳақида материаллар юбориб турдим. Шу давр ичида «Қизил Ўзбекистон» газетасида фронтдан юборган очерк ва жанговар лавҳаларим босилиб турди.

Фронтини қўшинлари ҳужум жангларини давом эттириб Смоленск, Минск, Каунас шаҳарларини озод қилиб, Шарқий Пруссияда жанг олиб бориб, урушни Кенигсберг шаҳрида тамомлади. Газетамизнинг охириги сони 1945 йилнинг 31 июль кунини чиқди.

Мен урушдан келгандан сўнг, ўзбек халқи фарзандларининг Ватан урушидаги иштироки ва улар кўрсатган жасорат ҳақида асарлар ёзишга киришдим. 1967 йили «Брест лавҳалари» ва «Оқопдан овозлар» китобини учун республика конкурси мукофотиغا сазовор бўлдим. 1976 йилда мен А.А. Фадеев мукофотининг лауреати деган унвонни олдим ва СССР Мудофаа министрилигининг дипломи билан мукофотландим».

Иккинчи жаҳон уруши жанггоҳларида пулемётчи ва ҳарбий муҳбир бўлиб қатнашган ёзувчи Адҳам Раҳмат умрининг сўнгига қадар хотира дарди билан яшади. Унга қуролдош юртдошларидан ва уларнинг оила аъзоларидан хатлар келиб турарди. Унинг оиласига қолдирган ижодий меросида шундай мактублар алоҳида ўрин эгаллаган.

Урушда кўплаб баҳодир дўстларидан ажралган ёзувчи уларни ёдга олганда юраги ёнар, уйда ўтиролмасдан қўлига қалам олиб йўлга отланарди. «1969 йилнинг ноябрида қуролдош ҳамкасб дўстим Адҳам Раҳмат билан Брест шаҳрига келдик, дея ўз хотираларида эслайди ёзувчи Назармат. – Мақсадимиз ўзбекистонлик жангчиларимизнинг Брест қалъаси ва бу вилоят ерларида урушнинг дастлабки кунларида кўрсатган жасоратларини ёзиш эди...»

Дарҳақиқат, Адҳам Раҳмат урушдан кейин ҳам бир лаҳза бўлса-да тинмади, юрт кезди, уруш қатнашчилари оилаларида бўлди, ҳаёти ва ижодини жанг лавҳаларига бағишлади. У ўзи ёзганидек, бир умр ҳарбий муҳбир бўлиб қолди.

Зулфия ЮНУСОВА, «Vatanparvar»

МОЗИЙДАН САДО

АЛПОМИШНИНГ ЖАСОРАТИ

ёхуд сурхондарёликларнинг Иккинчи жаҳон урушига қўшган улкан ҳиссаси

Алпомишнинг бир замонлар ҳеч ким кўтара олмайдиган ёйни қўлга олиб, бир зарбадаёқ тоғ чўққисини кўчириб юборгани тилларда дoston бўлган. Бирок ўзбек элининг жасорат ва фидойиликлари бу билан тугамади. Билъакс, бошланди.

Одам бир нарсага қаттиқ берилиб кетса, ҳаёт билан ҳаёл, тасаввур аралшиб кетар экан. Иккинчи жаҳон уруши тўғрисида маълумотларни тўплаш, суратлар топиш, экспонатлар йиғиш билан машғул бўлдик. Улар билан бўлиб Иккинчи жаҳон уруши кўз олдимда гавдаланади. Ҳозир ҳам кўзга кўринмас вирус билан курашаямиз. Кошки бу коронавируснинг қиёфаси бўлса, шартта ушлаб, яқсон қилсанг.

Гапнинг индаллосига кўчсак, яна мавзуимиз Иккинчи жаҳон урушидаги ғалабага Ўзбекистоннинг қўшган ҳиссаси. Бу гал Сурхондарё вилоятида олиб борилган ишлар тўғрисида тўхталади. Иккинчи жаҳон урушида вилоят аҳолисининг ғалабага қўшган ҳиссаси Алпомишнинг жасоратидан асло кам эмас. Улар ҳануз аждодларига эш. Гап исботи билан. Келинг, аниқ маълумотларга таянайлик.

Сурхондарё вилояти мудофаа ишлари бошқармаси ходимлари томонидан Иккинчи жаҳон урушига тааллуқли турли хилдаги экспонатлар тўпланиб, ҳужжатлар, буюмлар, анжомлар ва фотосуратлар жамланди. Тўпланган маълумотларга асосланган бўлсак, тўрт йил давом этган уруш даврида 53 365 нафар сурхондарёликлар фронтга жўнатилган. Шулардан 11 000 нафари жангда ҳалок бўлиб, яқинлари қорахат олди.

Урушнинг бошларида вилоятнинг 18-ҳарбий ўқув пунктида мутахассислар армия учун жангчилар тайёрланди. Ҳарбий-ўқув пунктида 5 000 дан ортқ пулемётчилар, миномётчилар, танкка қарши қирувчилар тайёрланди. Бир вақтда мудофаага кўмаклашувчи ташкилот йўл-йўриги билан 18 000 ҳарбий мутахассис тайёрланган.

1942 йил 6 та махсус аёллар ва қизлар бўлинмалари тузилди. Бир йил ичида 246 нафар ўқувчи қиз тайёрланди. 1942 йил Термиз шаҳридан 20 инженерлик қўшинларида хизмат қилиш учун фронтга жўнатилди. Қизил Хоч ва Қизил Ярим Ой жамиятлари кўрсатмаси билан 25 та санитар дружинаси тузилди. Уларда 260 нафар ҳамшира ва фельдшер тайёрланди.

Урушнинг энг оғири биринчи кунларида бўлди. Масалан, Брест қалъасини мудофаа қилишда сурхондарёлик Таня Панкратова ҳалок бўлди. Ушбу урушнинг биринчи кунлари фожиаси, талафотлари ва ҳужумга ўтиш воқеаларини ҳикоя қилувчи экспонатлар Сурхондарё вилояти тарихи ва маданияти давлат музейида мавжуд.

Уша даврда қўпгина рассомлар ўз асарларини яратдилар. Козловнинг «Охирги граната», О. Краваноговнинг

«Курск ёйи» кўчирма нусха асарлари яратилди. Сурхондарёликлар Сталинград остоналаридаги жангларда муваффақиятли қатнашди. Шулардан Р. Зокиров, В. Новиков Рига ёнидаги жангларда, А. Қайсаров Курск ёнидаги, Ж. Тўраев ва бошқалар жангларда ҳалок бўлишди. Б. Эшонқулов, А. Гоголева-Карченко, Ю. Нормуродов Берлинни штурм қилишда қатнашдилар.

Иван Колодий (1912 – 1954) ҳақида икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони генерал П. Батов ўзининг «Ҳарбий сафарлар ва жанглар» номли китобида ҳикоя қилади. У илғор отрядлар сафида Днепр дарёсини кечиб ўтишда қатнашди. Шарқий қирғоқни кечиб ўтиш вақтида қайиққа снаряд тегиб, парчаланиб кетади. Алоқачи елкасидан оғир яраланади, лекин қирғоққа сузиб бориб, рацияни жойлаштириб, нариги қирғоқдаги батареяларимизга қўшиннинг муҳим ўт очиш нуқталарининг координаталарини беради. Батареялар ишончи маълумотларни олгандан сўнг душмanning 16 та ўт очиш нуқтаси, 3 та немис батареяси, 60 та фашистни яқсон қилди.

И. Колодийнинг шахсан ўзи қарши ҳужумга ўтиб, 15 фашистни ўлдирди. Ярадор бўлишига қарамасдан госпиталга ётишдан бош тортиди ва сафда қолди. Днепр дарёсини кечиб ўтишдаги қаҳрамонлиги учун унга «Совет Иттифоқи Қаҳрамони» унвони берилди. Ф. Волков, И. Колодий, Л. Любимов, К. Проценко, С. Чернишев, А. Шамкаев «Совет Иттифоқи Қаҳрамони» унвонини олди. Уч киши – Н. Орешников, А. Тикачёв, Р. Тукчаев «Шўхрат» ордени соҳиби бўлишди.

Фронтга кетганларнинг жойини уларнинг оналари, турмуш ўртоқлари, қизлари ва ўспирин ўғиллари эгаллашди. Ўқув курсларида 135 нафар қиз тракторчи қилиб тайёрланди. Юрдошларимизнинг кўпчилиги шахсий жамғармасини самолёт, танк қурилиши учун топширди.

Шундай инсонлардан бири Қораев фронтдаги етишмовчиликлар учун берган пул миқдори айтиб ўтилган. Бундан ташқари, сурхондарёликлар бегона болаларга ғамхўрлик қилишда ҳам ўз ҳиссаларини қўшишган. Шерободлик Эгамберди Қувватов уруш йилларида ота-онасиз қолган 5 нафар болани ўғил қилиб олган. ДЕПО ишчиси Закия Содиқова 2 нафар етим болани ўз тарбиясига олди. Эвакуация қилинган 20 000 фуқаро сурхондарё вилоятига жойлаштирилди.

Вилоят аҳолиси фронт учун иссиқ кийим, мева, гўшт, бугдой ва бошқа маҳсулотларни йиғиб, етказиб турди. Қизил армияга 9 минг жуфт пўстин, 64 минг мўйнали нимча, 100 минг жуфт мўйнали жунли қўлқоп, 20 мингдан кўпроқ пийма, миллион рубль пул йиғиб юборилган.

Вилоят уруш даврида 210 минг тонна пахта, 15 минг центр гўшт, 50 минг центр гуруч, 1 700 дона қоракўл тери, 360 тонна пилла топширди. Шунингдек, 6 минг бош қорамол, 800 минг тоннадан ортқ бугдой ва ёрма, 20 тонна мой ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари жўнатилган. Вилоят театралари концертлар қўйиб, мудофаа учун маблағ йиққан. Ўзбек артистлари фронтларга бориб, концертлар қўйишган.

Уруш даврида ҳамма саноатлар қайтадан қурилиб, фронтга йўналтирилган. Вилоятнинг нефть бўйича мутахассислари ишлаб турган Хаудак, Учқизил нефть конларидан ташқари, янгидан топилган Кокайди ва Лалмикор нефть конларини ўзлаштирган. 1942 йилдаги нефть ишлаб чиқариш 1941 йилдаги билан таққосланса 25 фоиз, 1943 йилда эса 57 фоиз кўпайган. Сурхондарё вилояти республикамизда ишлаб чиқарилган нефтнинг 70 фоизини берган. Уруш даврида Шарғунда кўмир қатламлари кони очилиб, кўмир қазиб чиқарилган. Сурхондарё саноати ва қишлоқ хўжалиги 1941–1945 йиллар қолоқлашиб қолмай, режаларни юқори даражада бажарганлар.

Бу ҳақдаги батафсил маълумотлар билан танишишни истаганларни Сурхондарё вилояти тарихи ва маданияти давлат музейига тақлимиз. Унда уруш даврини эслатувчи ашёлар: автомат, станокли пулемёт «Максим» ва ёрдამчи воситаси, сапёр куракчаси, офицерлар ва солдатлар кийими музей фондида сақланмоқда.

Зеро, ўтмиш билан юзлашиш ҳар қандай кишини сергаклантиради. Тарихнинг ўзи бир муаллим. Шу кунларда Иккинчи жаҳон уруши даврида юртимизда илм-фан, таълим, маданият, санъат, кино, адабиёт ва ҳарбий матбуот борасидаги изланишлар анчайин жадаллашди. Биз тўплаётган маълумотлар ҳам бир сидра яхлитланиб, кўзни қувонтира бошлади. Шу мавзуда биргаликда изланишлар олиб бораётган Қуролли Кучлар академияси докторанти подполковник Адхам Нуруллаев (сурхондарёлик) билан компьютерда кўп ишлаб, кўзимиз толққан маҳал турникка тортилишга чиқамиз. Тоza ҳавода бироз тин олиб қайтарканмиз, сўраганларга иммунитетни кўтариб келаямиз, деймиз. Кўнглимизга таскин берадигани қилаётган ишларимиз ёшларимизнинг маънавий иммунитетини кўтаришга, Алпомишга эш авлоднинг камол топишига ҳисса бўлиб қўшилишига умидвормиз. Бу йўлдаги зиёлиларга куч-қувват тилаб, яна ишга киришамиз.

Азиз НОРҚУЛОВ,
«Vatanparvar»

ОГОҲЛИК – ДАВР ТАЛАБИ

“ Бугун бутун дунё COVID-19 касаллиги билан курашиш учун ҳаракат қилмоқда. Пандемия Марказий Осиё халқлари учун қанчалик таниш? Тарих аввал бундай вазиятга дуч келганми? Қуйида XIX – XX асрларда Туркистонда юз берган эпидемиялар, хусусан, вабо тарихи ҳақида маълумот берилади.

7 апрель Бирлашган Миллатлар Ташкилоти (БМТ) томонидан Бутунжаҳон саломатлик куни дея эълон қилинган. 1948 йил шу куни Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти (ЖССТ) устави кучга кирган кун 1950 йилдан бошлаб халқаро сана сифатида нишонланиб келинмоқда. ЖССТ ҳар йили мазкур сана муносабати билан махсус мавзуда тарғибот-ташвиқот ишлари олиб боради. Масалан, ўтган йили «Соғлиқни сақлаш хизматлари кўрсатишининг умумий қарови» мавзусида тарғиб қилинган эди.

Бу йилгиси ўзгача бир вазиятга тўғри келдики, бутун дунё COVID-19 касаллиги билан курашиш учун ҳаракат қилмоқда. Ҳозирга келиб тўрт миллиард одам бутун дунёда изоляцияда қолмоқда. Афсуски, бу касаллик бугун Марказий Осиёни, жумладан, Ўзбекистонни ҳам четлаб ўтмади. Бугунга келиб Ўзбекистонда касалликни юктириб олганлар сони 1500 тадан ошиб кетди, 5 нафар бемор вафот этди. Мана шундай вазиятда қутилган бу йилги Бутунжаҳон саломатлик куни муносабати билан бугунги мақоламизни XIX–XX асрларда Туркистонда юз берган эпидемиялар, хусусан, вабо (холера) эпидемияси тарихига қисқача назар ташлашга бағишлаймиз.

XIX аср биринчи чорагида Ҳиндистонда пайдо бўлган вабо – ингичка ичакнинг зарарланиши, интоксикация, умумий аҳволнинг оғирлашуви ва организмнинг сувсизланиши билан давом этадиган ўткир инфекцион касаллик; ўта хавфли ичак касалликларидандир. Турмуш шароити оғирлашган сабабли аҳоли бошқа ерларга кўчиб кета бошлайди. Натигада, Европа, кейинчалик Бирма, Хитой, Эрон, Афғонистон, Япония ҳамда Россияга тарқаб кетади. Туркистон ўлкасига эса, асосан, Эрон, Афғонистон ва Россия орқали кириб келади. Россияда вабо 1823 йилдан 1925 йилгача 55 марта қайд этилади.

Туркистон ўлкасида 1872 – 1923 йиллар орасида холера эпидемияси такрорланганидан тўхтамади. Ўша йиллар оралиғида 12 марта холера эпидемияси Туркистон ўлкасини қамраб олди. Марказий Осиёда бу эпидемиялар ўзига хос шароитда юзага келди. 1865 йил руслар томонидан Тошкентнинг эгаланишидан кейин 1867 йилдан бошлаб Марказий Осиёнинг руслар томонидан эгалланган ҳудудларида Туркистон генерал-губернаторлиги ташкил этилди.

Шу пайтдан бошлаб Туркистон Россиянинг ажралмас қисми сифатида тўғридан-тўғри бошқарув маъмуриятига бўйсунар эди. Туркистонда ҳам ўша даврга хос бўлган колониялардаги ҳудудларни сегрегация қилиш амалиёти жорий этилди. Бу нарса Тошкентда ҳам амалга оширилди. Бунда Бўзсув канали шаҳарни икки қисмга, европоликлар ва маҳаллий аҳоли яшайдиган қисмга ажратиб турарди. Аммо 1872 йилги эпидемия

КОРОНАВИРУС – ЭНГ ҚЎРҚИНЧЛИСИ ЭМАС

МАРКАЗИЙ ОСИЁДАГИ ЭПИДЕМИЯЛАР ТАРИХИ

сегрегация сиёсатини қайта кўриб чиқиш ва ўзгартириш зарурати етиб келганини кўрсатиб берди.

Чунки «кўринмас махлуқ» чегара билмас, миллат, дин танламас эди. Ўша даврда соғлиқни сақлаш тизимининг катта қисми фақат кўчманчилар ва уларнинг оилаларигагина кўрсатилар, маҳаллий аҳолига эса жуда кам ўрин ажратилган эди. Шундай шароитда 1880-йиллар охирида бир неча прогрессив қарашдаги ва немис ижтимоий тиббиётдан руҳланган рус шифокор аёллари Черняева маҳаллий аёллар ва болалар учун 10 – 20 ўринли кичик диспансерлар ташкил қилишга руҳсат олди. Аммо ўша пайтларда гигиена масаласи ҳам оғриқли муаммо эди.

1872 йилги, кейин 1892 йилги эпидемиялар колониял соғлиқни сақлаш тизимининг ўзгартирилишига олиб келди. Расмийлар аҳолини ушбу даҳшатли вабодан хабардор этиш учун аънанавий жамиятнинг турли устунлирига, оқсоқоллар, имомлар ва ҳоказоларга мурожаат этишга мажбур бўлди. Вабонинг авж палласи Туркистонда 1872 ва 1892 йилларга тўғри келди. 1872 йилги эпидемия 72 205 нафар одамни олиб кетган бўлса, 1892 йилгисида 47 520 киши ҳалок бўлди. Ўликларнинг аънанавий дафн қилиш мақсадида яширилиши вафот этганлар сонининг аниқ ҳисоб-китобини олишга имкон бермаган.

Тошкент марказ билан иқтисодий алоқалар кучлилиги сабабидан энг кўп касаллик қайд этилган шаҳар бўлди. Қиёслаш учун, 1865 йилда Тошкентда 70 минг аҳоли истиқомат қилар эди. Бу рақам 90 йилга келиб 107 705 маҳаллий аҳоли, 12 981 рус миллатига мансуб аҳоли ва 10 289 нафар рус ҳарбийларини ташкил этарди. Туркистоннинг марказий вилоятлари камроқ зарар кўрган бўлса-да, 1892 йилга келиб бу ерларда ҳам 38 минг кишини ҳаётдан олиб кетди.

Ўша пайтларда касалликнинг кенг ёйилиб кетишига темир йўл хизмати-нинг ишга туширилиши ҳам сабаб бўлди. Жумладан, 1888 йилда Каспийerti темир йўли Самарқандгача етиб кел-

қийинлаштирди.

Исённинг бошланишига мустамлакачи ҳукумат томонидан кўрилган мажбурий чоралар сабаб бўлди. Улар дафн маросимларини тақиқлаш, оҳак ва симоб хлорид билан мажбурий дезинфекция қилиниши, жасадлар, буюмлар ва шахсий жиҳозларнинг ёқиб юборилиши кабилар эди. Бундан ташқари, шаҳардаги 12 та эски қабристон беркитилиб, ўрнига тўртта янги қабристон очилиши эълон қилинди. Амалда эса биттаси очилди. Шаҳардан чиқиб кетиш тақиқланди. Бозорларнинг ёпилиши асосий даромади савдодан бўлган маҳаллий аҳолининг аҳволини оғирлаштирди.

Касаллик тарқалишидан бир неча кун ўтиб эски шаҳарда жазо амалиётида қатнашган рус ҳарбийлари ва уларнинг оиласи яшаётган маҳаллаларга ҳам кириб борди. Эски шаҳарда Чор ҳукумати маъмуриларнинг дезинфекция мақсадида симоб хлориддан катта миқдорда фойдалангани сабабли аҳоли орасида заҳарланиб, ўлиш ҳолатлари кузатилди. Бу эса кўзғолон бошланишига сабаб бўлди. Юқорида айтганимиздек, мажбурий дезинфекция, касалланган фуқаролар буюмларининг ёқиб юборилиши, вафот этган кишиларнинг жаноза маросимларисиз, умумий қабрларда оҳак солиб кўмиб юборилиши аҳоли орасида кучли норозилик келтириб чиқарди.

«Вабо исёни» мустамлакачи ҳукумат бошқарувининг зўравонлик ва мажбурлашга асослангани яна бир бор кўрсатиб берди. Ваҳоланки, бу пайтга келиб бактериология соҳасида етарли ютуқларга эришилган, ҳатто вабога қарши вакцина ишлаб чиқилган эди. Аммо Чор ҳукумати вакцинани ишлатишдан бов тортади. Холера ҳақида етарли тасаввур эга бўлмаган маҳаллий аҳоли эса унга хурфот назари билан қаради ва баъзида империалистларнинг қуроли сифатида баҳолади.

Бир қарашда кўзғолон вабога қарши кўрилган чораларга қарши кўтарилгандек тасаввур уйғотса-да, унинг сабаблари чуқурроқ эди. Чор маъмуриятининг босқинчилик сиёсати ва миллий зулмига, репрессив ва мустамлака аҳолисини эпидемия пайтларида ҳимоя қилишга қодир бўлмаган бошқарув маъмуриятига қарши кўтарилган кўзғолон эди.

Вабо ва коронавирус орасидаги вақт, ижтимоий муҳит ва сиёсий тузумлар турлича бўлса-да, уларнинг ўхшаш тарафи чегара билмаслигидир. Нафақат чегара, балки тил, дин, ирқ танламаслиги, бойу камбағаллиги қарамаслигидир. Мана шундай мураккаб вазиятларда ҳукумат томонидан тўғри қарорлар қабул қилиниши ва одамларнинг бу қарорларга тўғри муносабат билдириб, айтилган чораларга амал қилиши муҳим омил эканини унутмаслик лозим.

ҚАҲРАМОНЛИК УНУТИЛМАЙДИ

Жаҳон урушлари (айниқса, Иккинчи жаҳон уруши) узок тарихга айланиб бораётган бўлса-да, биз унинг юртимиз, меҳнаткаш халқимиз, мард ва жасур ўғлонларимиз ҳаётига нақадар оғир кунларни солганини асло унутганимиз йўқ.

Османимиз мусаффолиги жонини аямаган, урушнинг бало-ю офатларини ўз кўзи билан кўрган, қўлига қурол олиб, она заминини мардонавор ҳимоя қила олган ватандошларимизни бир лаҳза бўлсин эсдан чиқармадик.

Ана шундай Ватан тақдирини ўз тақдири деб билган юртдошларимиздан бири – 1922 йилда Самарқанд вилоятининг Қўшработ тумани Қорақўзи қишлоғида туғилган ва ҳозирда шу ерда яшаб келаётган Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси Амир Саксонов. У ўзининг урушга жалб қилинишини ва жанглардаги аччиқ, оғир, изтиробли давларини шундай хотирлайди:

– 1942 йил ёз ойларида Иштихон район комиссариатидан қақирув хати келди. Военкоматга бизларни олиб кетгани ўрис сержантлар келган экан. Улар хатловга ола бошлади. Ўша вақтларда туғилганлигим тўғрисидаги ҳужжатларим бўлмаган. Мени 1922 йилда туғилган, деб рўйхатга олишган экан. Бизлар оилада 5 нафар: акам, укам, опам, синглим ва мен бўлганмиз. Акам Узоқ Саксонов ҳам уруш қатнашчиси бўлиб, урушдан яраланиб, оёқ-қўлларидан ажралиб, қишлоғимизга қайтиб келди. Укам Қўмак Саксонов 1943 йил урушга кетиб, жангда ҳалок бўлган. Бизларни дастлабки ҳарбий хизматга қақириш 1942 йили Боғизағон ҳарбий гарнизонида бўлган. У ердаги бир ойлик машқлардан сўнг Каттақўрғонда уч ойча снайперчиликни ўргатиб, жангга олиб кетишди. Қатнашган илк жангим жуда қийин кечган. Оғир яраландим. Уч ой даволандим ва яна сафга қайтдим. Украина, Белоруссияни фашистлардан озод қилишда қатнашдим. Украина учун бўлган курашда разведкачилик қилиб, тунда фашистларнинг тураржойини аниқлаб қайтганман. Польша ерларидаги урушларнинг бирида 6 нафар фашист аскарини гуруҳимиз билан бирга асир олганмиз. Ўша ердаги кейинги бир жангга яна чап биқинимдан яраланиб, госпиталга тушдим.

муҳим вазифаларни зиммасига олганлигини билишимиз мумкин. Қайта-қайта яраланишлардан сўнг ҳам қўлига қурол олиб, жанг қилишга куч топа олган бу инсоннинг кўрсатган жасоратлари таҳсинга лойиқ.

1947 йил шарқий чегаралар ҳимоясидан Ватанига қайтган дов-журок жангчи Амир Саксонов умрини чорвачиликка бағишлади. Ҳалол меҳнат қилиб, фарзандларини вояга етказди. Отаҳон шу йил ўғил-қизлари, неварачеваралари қуршовида 101 ёшни қарши олди. Аммо ёш авлодни тинчлик, осойишталик замонида эзгу мақсадлар йўлида бир тану бир жон бўлиб меҳнат қилишга чорлашдан, уларга тўғри йўл кўрсатишдан асло тўхтагани йўқ.

Майор Шерзод ЯВМУТОВ, Тоғаланган объектларни қўриқлаш қўшинлари қўмондонлиги

Андижонга қайтиб учолмаган қуш

Иккинчи жаҳон урушининг тугаганига 75 йил тўлмоқда. Шу муносабат билан ҳар йили ушбу санани муносиб кўтиб олиш, ҳалок бўлган жангчиларни хотирлаш, борларини эса эъозлаш яхши аънамага айланган. Фактларга назар ташлайдиган бўлсак, Иккинчи жаҳон урушидаги жангларда 500 дан ортиқ ёзувчи-шоирлар қаҳрамонлик кўрсатган ва бунинг учун юксак мукофотлар билан тақдирланган. Улардан 250 нафари жангтоҳлардан қайтиб келмади. Улар орасида ўзбекистонлик ижодкорлар ҳам бор эди. Шулардан бири Султон Жўради.

Султон Жўра урушнинг биринчи кунлариданоқ кўнгиллилар сафида фронтга отланади. Кўнглида инсоният оромини бузган машўм уруш оловини ўчиришдек олий мақсад билан жангга кирган ижодкор ҳар доим илғорлар сафида бўлди. Афсуски, душман билан бўлган аёвсиз жангларнинг бирида қаҳрамонларча ҳалок бўлди. У қуролдош дўстлари хотирасида жасур жангчи, оқкўнгили ва самимий инсон сифатида бир умрга муҳрланди. Ўшанда 1943 йилнинг 14 ноябри эди.

Султон Жўра ҳассос шоир, шу билан бирга оилапарвар турмуш ўртоқ, фарзандларининг меҳрибон отаси эди. У оловли нуқталарда қон кечиби, ҳаёт-мамонт учун курашса-да, бир дам оиласини, фарзандларини, туғилиб ўсган она шаҳри – Андижонни унутмади. Доим уларни соғиниб, уларга талпиниб яшади. Шоирнинг бу эзгу истаги унинг «Соғинчли салон» каби шеърларида ўз аксини топди:

Ҳой, жанубга учган қуш,
Кел ёнимга бирпас туш!
Қизларимга хат берай,
Андижонга қараб уч!..

*Гиргиттон қизчаларим,
Думалоқ юзчаларим...
Шу жаллод фашистлардан
Жон учун жон оламан,
Қон учун қон оламан.
Хуллас, фашист ёвларни
Тор-мор этиб батамом
Сўнгра жигарбандларим,
Ёнингизга қайтаман.*

Унинг «Соғиниб» шеъри ўғли Баширға атаб ёзилган бўлиб, унда ҳам ана шундай азобли айрилиқ тарангун қилинади. Шоир бу шеърларида душманга бўлган нафратини тўкиби солиш билан бирга ёруғ кунларга бўлган илинжи ва ишончини ҳам ифодалайди. Келажакдаги орзу-мақсадлари фарзандлари билан боғлиқлигини қувониб таъкидлайди. Аммо у урушдан тирик қайтмади, ўзи орзу қилганидек, Андижонга қайтиб келиш насиб қилмади унга.

Бир ҳақиқат борки, қаҳрамонлар асло ўлмайди, улар халқ, миллат хотирасида абадий яшайверади.

**Бухориддин МАМЕДОВ, филология
фанлари доктори, Қуролли Кучлар
академияси профессори.
Подполковник Шоира МИРАБДУЛЛАЕВА**

ЎРНАК

Болалигимни яхши эслаймман. Амаким – Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси, II гуруҳ ноғирони, бошланғич синф ўқитувчиси Мираслон Мирҳожиев ярим асрга яқин Зангиотадаги 27-умумтаълим мактабида фаолият кўрсатган.

Амаким урушда бир қўлдан ажраган. Доим елкасига «пиджак» ташлаб юрарди.

Ўта маданиятли, чўқур билимли, маънавияти кенг инсон эди. Гарчанд у кишининг аёли Минавар опоқимиз

эрта оламдан ўтган бўлса-да, амаким доим дазмолланган, тоза, озода кийимда юрарди. Кенг, шинам айвондан ичкари хонага ўтиларди. Тўрда диван, иш столи, курсилар, жавонда қатор китоблар, уруш фахрийлари, мактаб, педагог ва ўқувчилар жамланган альбомлар.

Амаким жуда чиройли, хатосиз ёзар эди, ўтмиш, уруш даҳшатлари ҳақида бир нечта дафтарларни тўлдирган эди...

Ўтган асрнинг 70-йилларида амаким Вали Ғофуров, Ғози Тўраев, Баҳром Тожибоев, Абдуғаффор Йўлдошев, Латиф Охунов, отам Мирусмон Мирҳожиев ва яна ўша пайтнинг бошқа кўп таниқли олим, ёзувчи, педагоглари билан турли тадбир, учрашув уюштириб туришарди. Ҳар шанба, якшанба кунлари улар тўпланиб дийдорлашар, мактаб ва турли ўқув юртлиарида ёшлар билан давра суҳбатлари ўтказишар эди.

Афсуски, мен амакимнинг биронта ҳам кундаликларини ололмаганман.

Фахрий педагог, уруш қаҳрамони Мираслон амаким ҳукуматимиз томонидан кўплаб орден ва медаллар билан тақдирланган.

Ўтганларнинг ҳаёт йўли биз учун ҳамisha ибрат мактаби бўлиб қолади.

**Муҳайё ТўЛАГАНОВА,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси**

ХАРБИЙ ТЕХНИКА

ЗАРБА БЕРУВЧИ АППАРАТ

Исроилда ҳарбий соҳадаги турли вазифаларни самарали ҳал қилиш учун катта салоҳиятга эга бўлган учувчисиз учиш аппаратлари (УУА)ни ривожлантириш масаласига катта эътибор қаратилмоқда. Ҳозирги кунга келиб бундай аппаратларнинг кўплаб турлари яратилган бўлиб, бу Исроилга дунё бўйича УУА ишлаб чиқарувчилари орасида етакчи ўринлардан бирини эгаллаш имконини берди.

ерда аниқланган радионурланувчи нишонга ҳужум қилади.

«Гарпи»нинг асосий техник-тактик тавсифлари қуйидагича: узунлиги 2,3 метр, қанот кўлами 2 метр, баландлиги 0,4 метр, максимал учиш тезлиги соатига 250 км, амалий кўтарилиш баландлиги 3 000 метр, ҳаракатланиш узоклиги 500 км, максимал парвоз давомийлиги 6 соат, максимал кўтарилиш оғирлиги 120 кг, жанговар қисм оғирлиги 16 кг, фойдали юкларга оғирлиги 32 кг.

Кейинги вақтларда турфун ва ҳаракатланувчи нишонларни яқсон қилиш учун мўлжалланган зарбдор учиш аппаратларини яратиш ва ишлаб чиқариш энг устувор йўналишлардан бирига айланган.

«Гарпи» деб номланган ана шундай фақат бир марта қўлланиладиган зарбдор аппаратлардан бири «Израэль эркрафт индустри» компанияси мутахассислари томонидан ишлаб чиқилган бўлиб, у нишонга ўз-ўзидан тўғриланувчи радиолокацион каллак ва парчаланувчи-фугасли жанговар қисмга эга. Аппарат ротор типидagi бензинли двигатель ва старт тезлаткичи билан жиҳозланган. УУАни учуриш транспорт-ишга тушуриш контейнери ёрдамида амалга оширилади. Старт тезлаткич ёрдамида учурилган УУА белгиланган ҳудудга йўналтирилади ва у

С ПОМОЩЬЮ ЧЕТЫРЕХ ДВИГАТЕЛЕЙ

Эскадренный миноносец с управляемым ракетным оружием «Харбин» Военно-морских сил Китая предназначен для борьбы с надводными и подводными силами противника, поддержки высадки десанта и др.

противокорабельных ракет С-801 или С-802, зенитно-ракетный комплекс «Хунци-7»; спаренная 100-мм автоматическая установка (АУ), четыре спаренные 37-мм АУ; два трехтрубных 324-мм торпедных аппарата, две 12-ствольные реактивные бомбометные установки FQF-2500. В корме оборудованы площадка и ангар для двух вертолетов Z-9А.

Корабль проекта 052 был заложен в 1988 году на судостроительном заводе «Цзяннань» (г.Шанхай), спущен на воду в октябре 1990-го и вошел в состав боеготовых сил флота страны в 1994 году. Полное водоизмещение эсминца 4200 тонн, длина 143 метра, ширина 15,1 метров, осадка 5,1 метров. Двухвальная главная энергетическая установка, выполненная по схеме CODOG, включает два газотурбинных и два дизельных двигателя суммарной мощностью 64000 лошадиных сил. Скорость полного хода 31 узел, дальность плавания 5000 миль при скорости 15 узлов. Экипаж 230 человек, включая 40 офицеров. Вооружение: 4 x 4 пусковых установок

ОГОХЛИК

2,5 ДАҚИҚАЛИК МАШҒУЛОТ

Ҳа, қуйидаги матнни ўқишингиз учун таҳминан шунча вақтингиз кетади. Тасаввур қилинг-чи, сиз ўтирган хона (бино)да ёнгин пайдо бўлгани ҳақидаги ҳайқириқни эшитдингиз. Сизнинг ҳаракатларингиз қандай бўлади? Статистик маълумотларга кўра, хавф туғилган пайтда, одамларнинг 10 фоизи ўша ҳудудни тезроқ тарк этишга интилади.

Қолганлар эса хавф сабаби, манзили ва даражасини аниқлаштиришга, ён-атрофдагиларни бу ҳақда огоҳ этишга, ёнгинни ўчиришга ҳаракат қилади ёки умуман ҳеч нарса қилмайди.

Ёнгин пайтида ҳаракатланиш борасида кўп гапирилади. Бу – бежизмас. Боиси, тилсиз ёв билан юзма-юз бўлган кишилар орасида саросимага тушмайдиганлари кам. Келинг, шундай ҳолатларда, энг аввало, нималар қилиш ёки қилмаслик ҳақида маълумотлар билан қуролланиб оламиз.

Ёнгинда ён-атроф деярли кўринмайди. Шунинг учун ҳам биноларда авария ҳолати учун мўлжалланган ёритиш тизими, «эвакуация (захира) чиқиш йўли» ёриткич-кўрсаткичи мавжуд.

Ўлим ҳолати кўпинча оловдан эмас, тутун ва газ боис қайд этилади. Замонавий бино ва ўйлар анжом ва жиҳозларга тўла. Улар кўп миқдорда ёнганда, ўздан 70 дан ортиқ заҳарли моддалар чиқаради. Бундай ҳаводан бирозгина бўлса-да нафас олган кишининг тирик қолиши қийин.

Ёнгин ҳарорати жуда тезроқ ўлимга олиб келиши мумкин. Хонадаги бир дақиқалик ёнгиннинг тутун қисмида ҳарорат ўртача 370 даражага етади. Хонадаги барча жиҳозлар гуруллаб ёнганда, у ерда омон қолиш даргумон.

Ўйлаб туришга вақт йўқ! Баъзи одамлар ёнгин пайтида бироз бўлса-да, вақтга эга, деб хато ўйлашади. 30 сония ичида хонадаги ёнгин бошқариб бўлмас даражага етса, атиги 5 дақиқалик ёнгин хонадон эгаларининг барчаси ҳаётдан кўз юмиши учун кифоя қилади. Хонани зудлик билан тарк этишда имкон қадар эшикни зичлаб ёпиш керак. Тоza ҳаво камайиши ёнгиннинг тезроқ ўчишига хизмат қилади.

Тезкорлик зарур, аммо саросима эмас. Ёнгин пайтида қайд этиладиган янгли ҳолатлар ичида ортиқча саросима келтириб чиқарадиган хатти-ҳаракатлар оқибатлари талайгина. Уни бутунлай йўқотиш қийин. Бироқ аҳолининг ёнгин хавфсизлиги борасидаги билимларини ошириш орқали камайиши мумкин.

Майор Жаҳонгир ЖУМАНАЗАРОВ,
Жиззах гарнизони ёнгин назорати инспекцияси бошлиғи

ГРИН-КАРТ БЕРИЛМАЙДИМИ?

АҚШ Президенти Дональд Трамп коронавирусга қарши кураш чоралари доирасида бошқа мамлакат фуқароларига АҚШда яшаш ва ишлаш ҳуқуқини берувчи ҳужжат (грин-карт) беришни тўхтатиши мумкин. Бу ҳақда АҚШнинг The New York Times нашри ўз манбаларига асосланиб хабар берган.

Масалан, 2019 йилда 1 миллионга яқин хорижлик АҚШда ишлаш ва яшаш ҳуқуқини берувчи ҳужжатдан фойдаланган. Трамп эса мамлакатга четдан одам кириб келишининг олдини олиш мақсадида грин-карт беришни вақтинча тўхтатмоқчи.

ТАКЛИФ РАД ЭТИЛДИ

Эрон ташқи ишлар вазири Жавад Зарифнинг баёноти беришича, АҚШ Президенти таклиф қилаётган ўпкага сунъий ҳаво берувчи аппаратлар Техронга керак эмас. Аввалроқ Дональд Трамп агар Эрон хоҳласа, АҚШ унга ўпкага сунъий ҳаво бериш аппаратларини етказиб бериши мумкинлигини маълум қилганди. «Эрон бир неча ойдан кейин ўзи бошқа мамлакатларга ушбу аппаратни экспорт қилишни бошлайди. Оқ ўй раҳбаридан фақат бошқа халқлар ишига аралашмаслик сўралади, айниқса, менинг халқим ишига. Биз америкалик ҳеч бир сиёсатчидан маслаҳат сўрамаймиз», деб ёзди вазири «Twitter»-да.

Интернет материаллари асосида тайёрланди.

БРОН ОРҚАЛИ САЙЁҲЛИК

Хитойда 3 770 та диққатга сазовор сайёҳлик марказлари ўз фаолиятини қайта йўлга қўйди ва онлайн-бронлаштиришни бошлади, деб хабар беради China Daily гезетаси. Мамлакатдаги бепул қирилдагиган кўплаб туристик объектлар ва музейлар, жумладан, Ханчжоудаги Лянчжу археологик харобаларига олдиндан онлайн-бронлаштириш талаб қилинмоқда. «Туристлар сафарларини олдиндан брон қилишга одатланса, бу фойдалидир, чунки эпидемияни бартараф қилиш ва унга қарши кураш сифатида бир жойга тўда бўлмайди», деди онлайн-бронлаштириш компанияси вакили Ю Сюэцзян.

ҲАРБИЙ САНОАТ

Ҳозирги даврга келиб дунёга машҳур бўлиб кетган «Локхид-Мартин» корпорацияси 1995 йилда иккита йирик ҳарбий саноат компанияси – «Локхид» ва «Мартин-Мариэтта»ни бирлаштириш йўли билан ташкил этилган бўлиб, бу икки компания ўз тарихини XX аср бошидаги дастлабки авиасозлик заводларидан бошлаган. Шунингдек, 2013 йилда «Локхид-Мартин»нинг 100 йиллигига бағишланган тантаналар ўтказилган.

Мазкур корпорация сўнгги йиллар мобайнида юқори технологиялар асосида яратилган замонавий қурол-яроғ ва ҳарбий техникаларни яратиш ва ишлаб чиқариш бўйича дунёдаги энг йирик корхоналардан бирига айланган.

Корпорация фаолиятининг асосий йўналишлари – ракета-космик ва авиация техникаси, ракета қуроллари ва уларнинг таркибий қисмлари, турли типдаги радиоэлектрон ускуналар, шу жумладан бошқарув ва алоқа тизимлари, разведка ва радиоэлектрон кураш воситаларини яратиш, ишлаб чиқариш, таъмирлаш, модернизациялаш ва уларга техник хизмат кўрсатиш, шунингдек, турли йўналишдаги ахборот ва технология хизматлари кўрсатишдан иборат.

Ҳозирги даврга келиб «Локхид-Мартин» асосий фаолият йўналиши бўйича шакллантирилган «Аэронотикс», «Миссайлз энд Файр контрол», «Ротари энд мишн системз» ва «Спейс» сингари 4 та бўлинмадан ташкил топган.

Ташкилий тузилма таркибига кирувчи «Локхид-Мартин интернэшнл» бўлими маҳсулотлар экспортини бошқаради ва корпорацияга бир қатор бошқа хизматлар кўрсатиш билан шуғулланади.

«Аэронотикс» корпорация тузилмасидаги етакчи бўлинма ҳисобланади – 2017 йилда унинг умумий даромаддаги улуши 39 фоизни ташкил этган. Мазкур бўлинма ҳарбий самолётларни лойиҳалаштириш, қуриш, модернизациялаш, хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш билан шуғулланади. Бўлинманинг штаб-квартираси ва энг катта йиғиш заводи Форт-Уэрт (Техас штати)да жойлашган. Ҳозирги вақтда «Аэронотикс» томонидан амалга оширилаётган асосий дастурлар қаторига F-35 «Лайтнинг – 2» ва F-16 «Файтинг Фалкон» типидagi қирувчи, C-130J «Геркулес – 2» русумли ҳарбий транспорт самолётларини ишлаб чиқариш, узоқ вақтдан буён фойдаланишда бўлган C-5 типидagi самолётларни C-5M

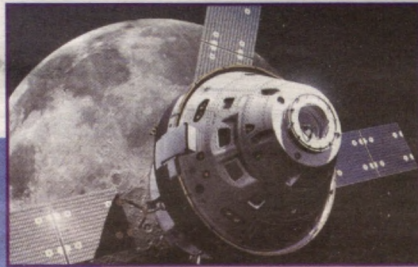

«Супер Гэлакси» вариантга модернизациялаш ва техник хизмат кўрсатиш, шунингдек, турли йўналишдаги ўқувчисиз ўқиш аппаратларини яратиш ва ишлаб чиқариш каби вазифалар қирилади.

F-35 «Лайтнинг – 2» типидagi кўп мақсадли қирувчи самолётларни яратиш ва ишлаб чиқариш – АҚШ тарихидаги энг йирик ҳарбий дастур бўлиб, у «Аэронотикс» бўлинмаси ва бутун корпорация учун асосий йўналиш ҳисобланади. Фақат шу типдаги жанговар самолётларни буюртмачиларга етказиш бериш орқали олинган даромад 2017 йилда умумий савдо ҳажмининг 64 фоизини ташкил этган. 2023 йилга бориб тўлиқ ишлаб чиқариш қувватига эришиш – йилига 160 та самолёт етказиш бериш режалаштирилган.

Корпорациянинг Мариэтта (Жоржия штати) шаҳридаги заводида C-130J «Геркулес – 2» ҳамда L-100J «Геркулес» типидagi ҳарбий транспорт самолётлари йиғилади.

«Миссайлз энд Файр контрол» бўлинмаси ракета қуроллари, ракетага қарши мудофаа тизимлари, юқори аниқликдаги ўқ-дорилар, шунингдек, электрон

ва оптик-электрон тизимларни лойиҳалаштириш ва ишлаб чиқариш билан шуғулланади. 2017 йилда мазкур бўлинманинг корпорация умумий даромадидаги улуши 14 фоизни ташкил этган. Турли типдаги ракета тизимлари, шу жумладан MGM-140 «Атакмс» типидagi баллистик, GMLRS типидagi бошқарилувчи, AGM-158 JASSM русумли қанотли ракеталар, шунингдек, турли модификациядаги танка

қарши ракеталар, MLRSB типидagi браварига ўт очувчи ракета тизимлари ва бошқалар бўлинманинг асосий маҳсулотлари ҳисобланади.

«Ротари энд мишн системз» бўлинмаси ҳарбий ва фуқаро вертолётларини лойиҳалаштириш, ишлаб чиқариш, модернизациялаш, хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш, шунингдек, ҳаво ҳужумига қарши тизимларнинг радиоэлектрон ускуналари, ўт очишни бошқариш ва кемаларга қарши мудофаа тизимлари,

турли йўналишдаги радиолокация станциялари, бошқарув ва алоқа воситалари, кузатиш ва аниқлаш аппаратларини ҳамда радиоэлектрон кураш ускуналарини ишлаб чиқариш билан шуғулланади.

2016 йилда ташкил этилган мазкур бўлинма таркибига «Юнайтед технолоджиз» корпорациясидан сотиб олинган, АҚШдаги ҳарбий ва фуқаро вертолётларини ишлаб чиқарувчи энг йирик корхоналардан бири – «Сикорский эркрафт» компанияси ҳам қирилади. Мазкур компания корхоналарида UH-60 «Блэк Хок», SH-60 «Си Хок», S-76, S-92, CH-53K «Кинг Стэлъен» ва бошқа типдаги вертолётлар ишлаб чиқарилади. 2017 йилда мамлакатнинг олий ҳарбий ва сиёсий раҳбарларини олиб юриш учун мўлжалланган VH-92 русумли вертолёт ўзининг илк парвозини амалга оширди. Ҳозирда компания мутахассислари ўқувчисиз вертолётлар ва ўқиш аппаратларини яратиш устида иш олиб бормоқда.

«Спейс» бўлинмаси ракета-космик техника, космик транспорт тизимлари, Ернинг суний йўлдошлари ва бошқа маҳсулотларни ишлаб чиқаради. Бўлинманинг асосий дастурлари «Трайдент – 2» типидagi баллистик ракеталарни модернизациялаш, «Орион» космик кемаси, йўлдош орқали навигация ва алоқа тизимлари, ракета-ядро зарбаси ҳақида оғохлантириш тизимларини яратиш ва ишлаб чиқаришни кўзда тутаяди.

Сўнгги йилларда халқаро майдондаги фаолиятини янада кенгайтириш «Локхид-Мартин» раҳбариятининг энг муҳим вазифаларидан бирига айланган. 2013 йилда корпорация тузилмасида ихтисослашган «Локхид-Мартин интернэшнл» бўлими ташкил этилган бўлиб, унинг штаб-квартираси Лондон ва Вашингтонда жойлашган. Ташқи савдо фаолиятини янада такомиллаштириш мақсадида Абу-Даби (БАА), Канберра (Австралия), Оттава (Канада), Ар-Риёд (Саудия Арабистони), Сингапур, Нью-Дехли (Ҳиндистон), Тель-Авив (Исроил) ва Токио (Япония)да хорижий ваколатхоналар тармоғи иш олиб бормоқда. Энг катта экспорт салоҳиятига эга бўлган маҳсулотлар қаторига F-35 «Лайтнинг – 2» (9 та давлатга сотилади), F-16 «Файтинг Фалкон» (24 та мамлакатга сотилган) русумли қирувчи ва C-130J «Геркулес – 2» русумли ҳарбий транспорт самолётларини (турли модификацияда 70 дан ортиқ давлат ва халқаро ташкилотларга етказиш берилган) айтиб ўтиш мумкин.

Хулоса ўрнида таъкидлаш мумкинки, дунёдаги энг йирик ҳарбий саноат корпорацияларидан бири ҳисобланувчи «Локхид-Мартин» турли типдаги замонавий қурол-яроғ ва ҳарбий техникаларни яратиш ва серияли равишда ишлаб чиқаришни таъминлашга қодир бўлган қудратли юқори технология ишлаб чиқариш ва илмий тадқиқот базасига эга.

П. САЙДИВАЛИЕВ тайёрлади.

ВЕЛОСИПЕДДА 20 КМ

Туркменистон Президенти Гурбангули Бердимухамедов велосипед сайрини ўтказиб, Ашхободнинг жанубий қисмида барпо этилаётган объектларни кўздан кечирди. Улар орасида аҳалтақа оти Ёнардоғ шарафига бунёд этилаётган ҳайкал, шунингдек, май охирида, Велосипед қуни арафасида очилиши режалаштирилган, велосипедга атаб барпо этилаётган монумент ҳам бор.

Маълумотларга кўра, Бердимухамедов 20 км.ча йўл босиб ўтиб, велосайрни Бетарафлик монументи ёнида яқунлаган.

КОРОНАВИРУС ЭМАС, ЗОТИЛЖАМ

Тожикистоннинг жамоат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг фаоллари мамлакат Соғлиқни сақлаш вазирлигига муурожаат қилиб, жаҳонда авж олган коронавирус пандемияси туфайли мамлакатдаги эпидемиологик вазиятга оидинлик қиритишни сўради. Мамлакат соғлиқни сақлаш вазирининг ўринбосари: «ноқулай об-ҳаво шароити туфайли сўнгги кунларда зотилжамга чалинганлар сони бирдан кўпайиб кетган», дея баёнот берган. Ҳукуматнинг хабарида қайд этилишича, 20 апрелга қадар карантинда 8 212 киши бўлди, улардан 7 129 нафари уйга кетди. Қолганлар ҳамон изоляцияда.

Интернет материаллари асосида тайёрланди.

ШИФОКОРЛАР ИШГА ҚАЙТДИ

Қирғизистонда коронавирусдан соғайиб кетган шифокорлар ишга қайтди. Соғлиқни сақлаш вазирининг ўринбосари Нурболот Усенбаевнинг сўзларига қараганда, 21 апрель ҳолатига кўра, аввал COVID – 19 ни ўқтирган тиббиёт ходимларидан 13 нафари соғайди ва шифохонадан чиқарилди. «Шулардан 6 нафари шифокор, 5 нафари ўрта тиббиёт ходими ва тиббиёт муассасасининг икки нафар ходими. Соғайган шифокорлар ишга қайтишди», деди вазир ўринбосари.

Қирғизистонда умумий ҳисобда COVID – 19 га 147 нафар тиббиёт ходими чалингани айтилмоқда.

МИНТАҚАДА

ВАТАНПАРВАРЛИК ҲАМ ҚУРОЛ

Бугун бутун дунёни даҳшатга солиб кенг қулоч ёзаётган коронавирус балоси жаннатмакон юртимизни ҳам четлаб ўтмади. Бутун дунё олимлари, жумладан юртимиз олимлари ҳам бу балодан қандай сақланиш, ҳимояланиш чораларини излашмоқда. Бундай вақтларда инсониятнинг сабр-матонати, меҳр-шафқати, ҳамжиҳатлиги, одамийлиги яна бир қарра синовдан ўтади.

Зеро, халқимиз бежиз, «бирлашган ўзар», дейишмаган. Ҳамма бир-бирдан чекланган, мулоқотдан йироқлаштирилган шундай оғир дамларда ҳам ўз касбий вазифаларини виждонан бажараётган бир қатор касб эгалари фаолиятига таҳсинлар айтмай, иложимиз йўқ. Улардан инсонийлик, ватанпарварлик туйғулари ҳаммадан кўпроқ талаб этилди.

Шифокорларимиз бу оғир масъулиятни елкаларига олиб, касалланганлар орасига кирдилар. Бирларига сабр тилаб, бирларига меҳр улашиб, қўлларидан нина-ю, қалбларидан Оллоҳдан мадад сўраб, касалларнинг дардларига малҳам бўлмоқда. Шифокорларимиз ка-

салликнинг ички томонида туриб курашсалар, касалликнинг ташқи тарафида юрт хотиржамлиги, осойишталигини таъминлаш, бу касалликнинг янада кенг тарқалмаслик чоралари устида ишлаш вазифаси Ватанимиз посбонлари бўлмиш ҳарбийлар зиммасига юкланди. Улар тунни тун, кунни кун демай, бу вазифани бажаришда жонбозлик кўрсатмоқда.

Мана шундай касб эгалари билан елкама-елка туриб, матонат билан курашиш халқимиз орасидаги ҳар бир фуқаронинг Ватан, юрт, миллат олдидаги бурчи саналади, чунки ҳар бир инсон мен ўзимни асрайман, оиламни асрайман, яқинларимни, Ватанимни, халқимни асрайман

деса, вужуд-вужуди билан бу касалликка қарши тура олса, у ҳақиқий ватанпарвардир.

Ушбу вазиятдан чиқиб олишимиз учун бир бўлиб, бир-биримизни руҳан, маънан қўллаб, ҳайрли ишларимизни кўпайтирсак, муҳтожларга моддий кўмак берсак, уйда қолган ҳолда оиламиз, фарзандларимиз, кексаларимиз саломатлигини асрасак, бу бизнинг энг эзгу вазифамиздир.

Шундай вазиятда халқнинг кайфияти, қариялару кексаларнинг руҳияти, ёшларнинг билим имкониятларини кўтариш устида бош қотираётган Юртбошимизга, узоқ-узоқларда туриб ҳам таълим сифатини яхшилаётган он-лайн мактаб устозларига миннатдорчилик билдирамиз. Улар бошлаган иш жуда хайрлидир ва бу ишларининг мукофоти элнинг эътирофидир.

**Меҳри ЖУМАЕВА, Навоий вилояти
Конимех туманидаги
9-умумтаълим мактаби ўқитувчиси**

Карантин сабаб Нукусда барпо этилаётган «Жасорат боғи» да қурилиш ишлари вақтинча тўхтатилган

Ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, Иккинчи жаҳон уруши йилларида ғалаба учун мардларча курашган юртдошларимизнинг номини абадийлаштириш мақсадида Қорақалпоғистон Республикасининг Нукус шаҳридаги «Мотамсаро она» ҳайкали жойлашган майдоннинг орқа томонида «Жасорат боғи» барпо этилмоқда.

– Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси президиумининг 2019 йил декабрь ойидаги қарори билан тасдиқланган «Йўл харитаси»га асосан Нукус шаҳрида «Жасорат боғи»ни барпо этиш бошланган, – дейди Жўқорғи Кенгеси раисининг ҳарбий масалалар бўйича маслаҳатчиси Бахтиёр Гаипов. – Мазкур боғ қурилиши учун Қорақалпоғистон Республикаси ҳарбий-маъмурий сектори томонидан 3 млрд сўмга яқин пул маблағи ажратилган бўлиб, ишларни тезлаштириш мақсадида учта пудратчи ташкилот ёлланган. Коронавирус пандемияси тарқалишининг олдини олиш мақсадида юртимизда жорий этилган карантин сабаб, айна вақтда қурилиш-монтаж ишлари вақтинча тўхтатилган. Айна вақтга қадар боғни барпо этиш ишлари 80 фоиз ҳажмда тугатилган. Ҳозирда боғни кўкаламзорлаштириш ва ёритиш тизимларини ўрнатиш каби ишларни бажариш қолмоқда.

Таъкидлаш жоизки, «Жасорат боғи» «Мотамсаро она» ҳайкали жойлашган майдоннинг орқа томонида илгари ташландиқ ҳудуднинг деярли 100 сотих майдонида бунёд этиляпти. Боғни яратиш концепциясига асосан у ердаги 153 квадрат метр майдонда Иккинчи жаҳон уруши йиллари қорақалпоқ халқи ва қорақалпоғистонликларнинг матонати, ғалабага қўшган ҳиссаси акс этган бир қаватли хотира музейи, пневматик милтиқдан ўқ отиш тири, ҳарбий альпинизмни ривожлантириш мақсадида скалодром, ҳарбий объектларни кўриқлашда фойдаланиладиган соқчиларнинг кузатув минораси, жанггоҳларни акс эттирадиган окоп, блиндаж ва ертўлалар ҳамда жанговар техникалар ўрин олади. Уруш йилларида юртдошларимизнинг қаҳрамонликларини акс эттириш учун Мудофаа вазирлиги музей фондида яқиндан кўмак бериб, ҳозирда жамланаётган экспонатлар ҳамда ҳарбий техникаларни тақдим этиши белгиланган. Музей фонди бошқа манбалардан ҳам тўлдириб борилади.

Шимולי-ғарбий ҳарбий округ қўшинлари

қўмондонлиги томонидан боғда экспонат сифатида ўрнатиладиган ҳарбий техникаларни жойлаштириш, окоп, блиндаж ва ертўлаларни қазих ишларида амалий кўмак берилмоқда.

Келгусида «Жасорат боғи»ни кенгайтириш, унинг олдида жойлашган қўшни ҳудудни қўшиш режаси ҳам бор. Яъни келажакда боғ ҳудуди янада кенгайиб, экспонатлар билан бойитиб борилади.

Айна вақтда боғда жами 8 дона техника: Т-64 танки, пиёдалар жанговар машиналари, зирхли транспортёрлар ҳамда артиллерия ва зенит қурilmалари ўрнатилган. Боғ экспонатлари учун бир дона самолёт келиши кутилмоқда.

**Майор Тимур НАРЗИЕВ,
Шимולי-ғарбий ҳарбий округ
матбуот хизмати бошлиғи**

Шарт-шароитлар ўрганилмоқда

Аҳоли ўртасида коронавирус инфекцияси тарқалишининг олдини олиш мақсадида Тошкент ҳарбий прокуратураси ташаббуси билан пойтахтимизнинг Юнусобод ва Яшнобод туманларида одамлар кўп йиғиладиган масканлар, кўп қаватли уйлар атрофи ва подъездларни дезинфекция қилиш тадбирлари амалга оширилмоқда. Ушбу хайрли ишга кўнгилли волонтерлар ҳам жалб қилинди.

Тошкент ҳарбий прокуратураси томонидан тождор вирус инфекцияси тарқалишининг олдини олишга қаратилган шундай тадбирлар доирасида Тошкент шаҳрида карантинга олинган объектларни муҳофиза қилаётган ҳарбий хизматчилар фаолияти, уларга яратилган шарт-шароитлар ўрганилмоқда.

**Адлия майори Г. ТУРСУНОВА,
Тошкент ҳарбий прокуратори ёрдамчиси**

IBRATNING KUCHI

Naql qilishlaricha, o'rmonning so'lim go'shasida bir to'p parrandalar ahil va inoq yasharkan. Dono Burgut ularning yo'l boshchisi edi. Hali bu o'rmonda qushlarning shodon chug'urlashidan o'zga ovozi hech kim eshitmagan va shu sabab hamma ularga havas bilan qarardi.

Kunlarning birida uch-to'rtta Kakkular Burgutning yoniga kelib, o'z to'ldasidan adashganini, ijozat bersa, shu yerdagi qushlar bilan do'stlik rishtasini bog'lab, doimiy yashab qolish istagini bildirdilar. Shu tariqa Burgutning izni bilan Kakkular o'rmonda yashay boshlabdi. Yangi kelganlarga bu yerlik qushlar izzat-ikrom bilan mezbonlik hurmatini bajo keltirdilar. In qurishga qulay joylar ko'rsatdilar. Kakkular qushlarning tinch, osuda yashashlarini, bir-biriga do'stona munosabatlarini ko'rib, ular bilan qolganlaridan behad mamnun bo'lishdi.

Kakkularda yomon bir odat bor edi. Bolalarini voyaga yetkazishni mushkul ish deb bilgani uchun tuxumlarini o'zgalarning iniga tashlab qochishardi. Bu yerda ham o'sha odatni tashlamadilar. Vaqt o'tishi bilan, bu yomon odatga amal qiladigan qushlar paydo bo'ldi. Buni sezgan Burgut tashvishga tushdi. Ularga dakki berib aql o'rgatishdan foyda yo'q. Shundan so'ng u Kakkularni bir joyga yig'ib, shunday dedi:

– Sizlar ancha ko'payib qoldingiz. O'zlaringizga doimiy makon topib yashashingiz mumkin.

Kakkular Burgutning qaroriga qarshi biror sabab topa olmay, tezda yangi joy axtarib safarga o'tlanishdi. Ammo shu bilan Burgutni tashvishlantirgan muammo hal bo'lmadi. Kakkular ketgani bilan ular yuqtirgan illat yashab qoldi. Burgut yana o'yga cho'mdi. Nihoyat, uning yodiga Oqqushlar tushdi. Oqqushlarning juftiga, oilasiga sadoqati haqida hatto afsonalar to'qilganidan xabardor edi. Burgut shu kuniyoq ishonchli do'stlarini huzuriga chorlab:

– Qayerda Oqqushlar bo'lsa, boshlab keling. Ularga tinch, to'q va farovon yashashlari uchun bu yerda hamma narsa muhayyo ekanini tushuntiring, – deb tayinladi.

...Kakkular kabi oqqushlarni ham izzat-ikrom bilan kutib oldilar. Ularga va'da qilingan barcha narsalar muhayyo qilindi.

Vaqt o'tishi bilan boshqa qushlar ham oqqushlarga ergashib, Kakkulardan o'rgangan yomon odatlarini tark etdilar. Ibratning kuchi nimalarga qodir ekani yana bir bor o'z isbotini topdi.

H. OLIMOVA

HIKMATLAR XAZINASI

Duo bilan el ko'karar,
Yomg'ir bilan yer ko'karar.

Duo olgan omondir,
Qarg'ish olgan yomondir

Do'st orttiraman desang,

Shirin suhbat qil.

Dushman orttiraman desang,

Chaqirtikanak bo'l.

Yomon gap – bosh qozig'i,
Yaxshi gap – jon ozig'i.

Ra'nglar jilosi

Tulkivoyning hasrati

Buncha shirin
Oh, oh, oh
Bu xo'rozning ovozi.
Yaqinroqdan tinglashga
Qo'ymaydi afsus, tozi.

O'zim ayyor deyma-u,
Goho dumim berar pand.
Alamimdan shu sabab
Yeyman doim xo'rozqand.

Azamat XUDYBERGANOV

БУ ҚИЗИҚ!

НИМА, ҚАЧОН, ҚАЕРДА?

Энг, энг, энг...

ЭНГ МИТТИ КИТОБ ЯРАТИЛДИ

Россиянинг Новосибирск шаҳрида яшовчи микроминиатюрачи Владимир Анискин дунёдаги энг митти китобни яратди, деб хабар берди «Lenta.ru» нашри. Унинг варақлар ўлчами 70–90 микрометр (яъни 0,07 миллиметрдан 0,09 миллиметргача) ташкил этиб, япониялик усталар томонидан 2013 йилда яратилган, Гиннесснинг рекордлар китобига киритилган митти китобчадан 88 баробар кичкиналиги билан фарқ қилади.

Анискин кўкнори дони ичига олтин пластинкани жойлаштирди. Унинг юқори қисмига эса микрокитобни, пастига эса алоҳида саҳифаларини жойлаштирди. Саҳифалар жуда ингичка металл игна ёрдамида варақланади.

«Китоб икки хил вариантда яратилган. Биринчи вариант «Чапақай» деб аталиб, унда бургача тақа қоққан усталарнинг фамилиялари жамланган. Иккинчи вариант эса «Алфавит» деб аталади», дея изоҳ берди Владимир Анискин.

ЭНГ МИТТИ ГАЗЕТА: «TERRA NOSTRA»

Португалиянинг «Terra Nostra» («Бизнинг ер») нашри Гиннесснинг рекордлар китобига кирган дунёдаги энг кичик шаклдаги газетани чекланган ададда чоп этди. Унинг вази 1 граммга яқин бўлиб, ҳажми 18,27 – 25,35 мм.ни ташкил қилди.

Кичик «Terra Nostra» Португалиянинг Nova Gráfica нашриётида 3 минг нусхада чоп этилди.

Рекорд даражадаги кичик газетани чоп этиш учун оригинал газетадан кўра кўпроқ вақт талаб қилинди. «Terra Nostra»нинг мини варианты ҳам оригинал газета билан бир хил тарзда тарқатилди.

Аввал энг кичик газета 2007 йилнинг 8 ноябрь куни нашр этилган «First News» газетаси ҳисобланган. Ушбу газетанинг ҳажми 32 мм – 22 мм ташкил қилган. Бу Американинг Newsbridge компаниясига қарашли ҳафталик болалар нашри эди.

ЭНГ КИЧИК КИТОБ ВА ГАЗЕТАЛАР КОЛЛЕКЦИЯСИ СОҲИБИ

Венгриялик Йозеф Тари дунёдаги энг кичик китоблар коллекциясига эга. Унинг хазинасида 4 500 дан ортиқ китоблар мавжуд. Уларнинг энг каттасининг ҳажми 7 сантиметрдан ошмайди. Йозеф митти китоблар йиғишни 1972 йилдан бошлаган. Ер юзидagi энг митти китоб ҳам айнан унинг коллекциясида сақланади. Шунингдек, у митти газеталарни ҳам йиғиб боради.

С. МАМИРЖОНОВА тайёрлади.

БИР ЧИМДИМ

Хар бир жамоанинг ранси ва сардори ўша жамоанинг хизматкори деган гапдир.

ФИТРАТ

БИЛАСИСМИ?

Самуэль Кольт ёшлигида кемада матрос бўлиб ишлаган. Кольт энг катта кашфиётини кеманинг бир муҳим қисмига қараб яратган, деган фикр мавжуд. У кеманинг қайси қисмидан нимани яратган?

Жавоб: тўпшунинг ёнидаги ёлтираткич

БИЛАСИСМИ?

Айрим спорт турларида спортчининг келиб чиқиши ҳам муҳим ўрин эгаллайди. 1948 йил шведиялик Гунарсеон от спортдан Олимпиада олтин медалига сазовор бўлади. Кейин маълум бўлишича, у бу спорт билан мусобақада қатнашишга руҳсати бўлмаган экан. Гунарсеонни Олимпиада медалидан ажралишига нима сабаб бўлган?

Жавоб: унинг оғирлиги ва инжирга қарши бўлган

КЕЛГУСИ СОНЛАРДА:

Аҳмад Закий Валидий:
ҚУРБОНЛАР БИЗ
БЎЛМАЯЖАКМИЗ!

Фронт ортидаги
аёллар жасорати

VATANPARVAR

Муассис:

Бош муҳаррир:

майор
Аҳбор ОЧИЛОВ

Навбатчи:

Исломжон ҚУЧҚОРОВ

Саҳифаловчилар:

лейтенант
Раимз ВАЛИЕВ

III даражали сержант
Олим БЕРДИЕВ

Мусахҳиллар:

Зебо САРИЕВА
Сайёра МЕЛИҚУЗИЕВА
Мастура ҚУРБОНОВА

Телефонлар:

71-260-36-50
Факс: 71-260-32-29.

ISSN 2010-5541

Таҳририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифларга қайтарилмайди. Мудофаа вазирлиги Ахборот ва оммавий коммуникациялар департаменти «Ватанпарвар» Бирлашган таҳририятнинг компьютер марказида саҳифаланди.

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 2008 йил 6 июнда 0535 рақами билан рўйхатга олинган.

Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар. Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Буюртма: г-462
Ҳажми: 6 босма табоқ.

Бичими: А3.
Адади: 35 827 нусха.
Босишга топшириш вақти: 14:00.

Топширилди: 14:30.

Газета жума кунли чиқади. Газета 1992 йилнинг 24 июнидан чиқа бошлаган.

Нашр кўрсаткичи: 114.
Баҳоси: келишилган нархда.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компаниясида чоп этилди. Босмаҳона манзили: Тошкент ш., Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

1 2 3 4 5

Манзилими:

100164, Тошкент,
Университет кўчаси, 1-уй.

ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
МУДОФАА
ВАЗИРЛИГИ